

editie on-line www.cartesiarte.ro

Baki Ymeri

FOC SACRU

Poeme alese din volumele Kaltrina, 1994, Dardania, 1999, Lumina Dardaniei, 2004, Drumul iadului spre Rai, 2005, toate publicate în București. Volumul Lumina Dardaniei a apărut sub egida Muzeului Literaturii Române. Volumul respectiv cuprinde și poeme inedite.

Inspirat de ființa zânelor noastre frumoase ca un răsărit de soare, Baki Ymeri, este poetul fabulos și cutremurător care crede în steaua iubirii. Cultural, confesional, etnic și patriotic, el aparține atât românilor, cât și albanezilor. Adică: este cel de o ființă cu suferința și căldura noastră. Prin lucrarea sa culturală, Baki Ymeri arată un punct luminos, comun și tandru. El aparține nu numai limbilor română și albaneză, ci și limbilor germană, franceză, bulgară, macedoneană, slovenă, sârbocroată, aromână, italiană, până la zece, ca un Cantemir întors prin Istoria hieroglifă spre poem, ca un cântec care caută o Europă mașteră. Ce bine că poetul nu ocolește izvoarele! Cum de s-a oprit tocmai aici unde, alături de noi, și el a devenit poet! O fi oare o răscruce? O fi oare o mirare? O fi oare ceva dat care ne alege? Baki Ymeri este poetul care stârnește ninsoarea în limba română. El reface un drum întreg, numai ca să dea o definiție versului său în albaneză, care albește mirarea limbii române (**Victor Marin Basarab**)

CÂNTEC POPULAR

Prin Rai alergând,
Coborând
Pe așternutul de vânt
Sânii ei tremurau
Undele lor mă loveau,
Mă trânteau la pământ.

PASTEL

Scoica sânilor tăi
Era sfântă ca luna,
Culoarea lor albă
Era precum spuma
La marginea mării.

PERLA PLĂCERII

Parcă ești un desert
De șoapte-nsetate!
Tu aprinzi focul sacru
În clipele
Rugăciunilor reci.
Vii și-mi arăți
Perla plăcerii
Strălucindu-ți la sân.
Din bătrânele nopți
Se furișează
Din nou tinerețea.
La marginea mării.

POEM PUFOS

Revoluția se face
În numele unui ideal pufos
Într-o legalitate pufoasă.
Lupta miroase a moarte pufoasă
Și iubitei mele i-se înmoaie picioarele
După o bătălie pufoasă.
Fericirea devine o realitate pufoasă
În așternutul pufos.

Până aici e totul simplu
Ca într-un roman.
Fericirea începe
Când se deschide Poarta Raiului
Pentru un vulcan setos
Ca o surpriză pufoasă
Și foarte pofticioasă.

PERLA POETULUI

Ești ca boarea cea ușoară
Ca o poftă legănată
La un piept de domnișoară.

Ești, oricând, ca niciodată.
Niciodată nu știi când
Ești ca pasărea furată
De văzduhuri pe pământ.
Ești aripa care-n ceruri
Lasă-n urma ei un rând
Din poemul care zboară.

PUTEREA IUBIRII

Cu pielea ta luminezi stelele,
Cu gasul tău sorbi izvoarele,
Cu buzele tale încâlzești iernile,
Cu gura ta rostești rugăciunile,
Cu ochii tăi orbești zorile,
Cu numele tău albești zilele.
Cu sângele tău înroșești rodiile,
Cu sânii tăi străpungi nopțile,
Cu pântecul tău rotești soarele,
Vezi?!
Cu pântecul tău rotești soarele.

MIERE

De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Pe buzele tale
Erau polen și nectar.
Nevăzute albine
Îți desenau pe buze o inimă.
De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Nevăzute albine
Se trudeau să poarte prin aer
Tremurul inimii tale.

BLESTEM CU MIRESMĂ

Numai zeițele se pot lăuda
Cu același cutremur

Al sânilor
Atunci când pășesc!
O, ce vârtej
De dorințe și magice arte
Ale descoprierii
Diafanului veșmânt de mătase
Ce cade la picioarele tale!
Nici un blestem
Nu-i mai puternic
Decât al miresmei
Cu care mă-nfășoară
Golul tău trup!

VECINI LUMINII

Vino, iubito
Să devenim vecinii luminii!
Tu nici nu știi
Că în fața ta
Există biblioteci neguroase!
Vino, am șoptit.
Deschide aceste antice cărți
Și lasă-mă
Să-ți mângâi trufia!

MONOLOGUL UNUI VIS

Potolește setea
Pe Valea Luminii
Râzi
Ca să te mângâie îngerii!
Du-te sus,
Trage perdelele
Și stinge lumina!
Nu vezi că eu sunt
Lumina ta!
Așteaptă-mă!

TREZIȚI-VĂ, PIETRE!

Treziți-vă, zei,
Și frumoase femei,
Și bărbați plini de griji,
Și voi, pietre,
Și întrebați-mă
Despre Câmpia Mierlei
Și despre munții
Care vor muri
Cu copiii noștri în brațe!

EROTICĂ

Cum să te laud, Femeie
Când te alinți pe divan
Te răsucești ca o cheie
Și te-apleci ca un lan
Și te-arunci în oglindă
Și te-neci tot mai goală
Și nu-i nimeni să-ți prindă
În agrafa din poală
Părul tău greu ca o beznă
Tremurând lângă gleznă.

SĂRUTUL

Spune-mi, armâno,
Mama ta cu ce te-a alăptat,
În ce odai te-a încuiat
De miroși atât de frumos
A trup legănat
Și a pustii mângâieri?

De unde furi oare pofta
Pe care ți-o simt
Pe sânul amar sărutat
De norul descopciat
La cămașa lui de bumbac?

Buzele tale sunt fragi?
Vai, armâno,

La amiază când a fulgerat,
De la fulger s-au înmiresmat.

SUFLETUL VERII

Hai să privim în amurg
Disperarea
Și marea-n ruină,
Pădurea care și-a apus
Cununa de crengi.
De câte ori ne-npăcăm,
Suntem mai aproape de Dumnezeu.
Hai, vino în sufletul verii –
Vom fi
Precum doi inși
Aplecați tare departe
Și adormiți...

DARURI

Dumnezeu îi dăruiește femeii
Ceva sfânt
Care să-i aducă belșug.
Diavolul uneori trage foloase:
Strâmbă raza
Care-i luminează
Oglinda.

LA CAPĂTUL LUMII

O comoară se-ascunde
La capătul lumii.
De mii de ani
Stă acolo și-așteaptă
S-o lovească
Un fulger
Nemuritor.

DIALOG NAIV

Câți ani ai porumbițo?
Un stol, un stol, un stol!
Mi-e frică să-ți spun!
De când gângurești porumbițo?
De când îngerul a țipat rușinat!

ATÂT DE DULCE

Atât de dulce
Încât
Buzele tale
Pun două amprente
Cu zmeuri de miere
Pe buzele mele.

MURMUR

Cu sufletul pe buze
Trebuie să fie ființa
Sau buzele să caute
Sufletu-acela
Care fuge de ele
Ori sufletul să afle
Buzele-acelea
Care să spună :
Stai liniștit,
Noi murmurăm pentru tine !

BUZE ÎNFLORITE

Floare tăcută erai -
Florile mor dacă tac!
Lujerul tău de multă vreme știa
Cum buzele mele repetau sărutările:
Până și ele amețeau
Când înfloreai.

Floare tăcută erai -
Simțeam lipsa ta
Chiar și atunci când dragostea ta

Din nou se-închidea în boboc
Și venea clipa aceea
De care ne temeam amândoi.

AȘTERNUT PURPURIU

Ieri ai fost ca mierea de dulce,
Și azi-noapte – îmi șopteai
Dintr-o dorință de fericire în doi
Să dăm trecutului foc.
Îmi șopteai
Câte-n lună și-n stele
Neștiuți că
Orbiți de iubire
Murmurându-ne
Sufletul ni se poate umbri.

De ieri
Trei mii de ani au trecut.
Când ne vom trezi, cine știe
Dacă vom mai putea să ne-ntoarcem
În acel așternut purpuriu.

SECUNDĂ

Trupul tău
Miroase a crâng de salcâmi
Brusc înflorit.
Pe buzele tale
Domnul pune,
La fiece adiere
Fragi de munte.
Tu treci și eu simt
Cum cerul se prăbușește
Peste-amândoi.

IZVORUL TĂMĂDUIRII

Ascunde-mă de timp
La sânul tău.
Păstrează-mă

Sub pleoapa
Dorințelor tale.
Deschide-ți irisul,
Strigă-mă-n șoaptă:

Vino să mă lecuiești,
Dezbracă-te în ape curgătoare
Și rămâi, frumusețe!

RAZA ȘI ROZA

O, cât râvneam să fiu o rază de soare
Care pândește la umbra unor picioare
Să audă un murmur de frunză virgină
Care atinge bobocul de roză canină.
Vieți de-a rândul să nu odihnesc, Doamne,
Să ascult freamătul ei pe când doarme
Încă o noapte înainte de ziuă; și poate
Încă o zi înainte de a se face noapte
Și-n zori să gust din pâinea ei ce se coace
De milenii de zile încoace.

FLOAREA RUȘINII

De la mine la tine,
Sunt doi pași de rușine.
De la tine la mine
Nu mai e nici rușine,
Nu mai e nici cărare,
Nu mai este nici vale,
Nici deal,
Doar așternut ireal.

ÎNGER

Cu tine pot să zbor
Și să cobor
Prefăcând Pământul
Într-un rug al iubirii.

Nimic nu respiră
Fără buzele tale.
Sufletul tău de copil
Îmblânzește vicleniile
Celor mulți.

STARE DE TAINĂ

Când și când mama, oftând,
Rostea în limba română un dor
Arnăutul de tata îi răspundea
Auzi,
Te iubesc în limba română!

Tata, din vreme în vreme,
Certându-se cu toate neazurile
Istoriei și ale durerii,
Îi dăruia mamei mele o lacrimă.

Astfel, din iubire și lacrimă
Părinții m-au zămislit
În această uimire
Din care și eu gust
Toata iubirea
Acestor cuvinte
Crâncen de dulci
Ale limbii române.

SĂRUT

Prima oară, prima oară
Erai pui de caprioară
Miroseai a domnișoară
Mai încolo, către seară
Erai zână
Când la margine de lună
Un cercel se furișă
Cu un zâmbet în fântână.

CIREȘE DE MAI

Tu ești ceața care mângâie
Ca o pisică
Trupul unui cireș înflorit.
Lumina ta într-o zi
Își încetește puterile
Și-n pom,
Într-o noapte,
Se aprind mici boabe de foc
Ținute de îngeri la sân.

VECHI CÂNTEC DE DRAGOSTE

Dunărea e foarte tulbure și rece,
Tu ești foarte frumoasă și caldă.
Dacă printre mâinile mele ai trece,
Cămașa mi-ar prinde să ardă.

Dunărea bice de gheață îndură.
Tu ești arșița în floare -
Doar ochiul meu e măsură
Bobocului coapselor tale.

Dunărea tot vine și trece.
Ca smirna tu arzi cu miresme -
Cămașa mea rămâne mai rece;
O piatră m-aține de glezne.

CÂNTEC UITAT

Dacă femeia nu e frumoasă,
Ea mai că vrea
Și mai că îi pasă
Să fie un pic mai frumoasă.

Dacă femeia este frumoasă,
Ea mai nu vrea
Și mai se lasă
Să fie și mai frumoasă.

CÂNTEC DE DRAGOSTE

Zilnic mă uit cum mă uiți.
Zilnic te caut ca să mă cauți.
Uneori înțeleg:
Tăcerea tace.

Vino mâine spre seară,
Te aștept de cu zori!

DIALOG

El:
Ce ai vrea mai întâi
Să mâncăm
Sau să ne iubim?

Ea:
Cum vrei tu
Iar apoi vom mânca!

PREGĂTIRI PENTRU UN DISCURS

Ce vrei să fac mai întâi?
Să scriu despre tine
Sau să-mi pregătesc
Cu vinovăție discursul
Despre importanța
Așternutului meu
Prin care
Mi-am îmbogățit
Tezaurul limbii?

MICROPOEME

1.

Muntele sfânt

E muntele desfrunzit
Cu statui sfinte

2.

Între mine și tine
Stă un potop de cuvinte
Care revitalizează starea de a fi

3.

Iubirea
Este ca ochiul sfânt
Al copilului ce plânge
Căldură și lumină revărsând-se
Pesre castelul cuvintelor mele

4.

Baloane lăptoase
Curg din peștele care plutește
În groata de diamante

MONOLOGUL BERBECULUI

Curg cuvinte de dragoste
Prin degetele mele spre tine
Când buzele tale de miere
Mă descifrează suindu-mă în cer
Când privirea mea se umple
de tine
Când brațele mele te cuprind
În aripi de îngeri transformându-te
Când ascult muzica sferelor

Când dansez în jurul tău,
Fascinându-te
Marea, cerul și pădurea
Oglindă își găsesc
În ochii femeiii mele

MINCIUNI DE DRAGOSTE

Mai ții minte când ne-am întâlnit?

- Da!

Mai ții minte cum ne-am iubit?

- Da!

Mai ții minte când te-am întrebat

De ce ești atât de fierbinte?

- Da!

Mai ții minte

Dacă ai fost vreodată cu minte?

- Da: pe când nu mă născusem

Și chiar mai înainte!

PSIHI MU

Doamne,

Ce bărbați sunt aceia

Care găsesc mângâiere mai sfântă

În vârtoarea paharului

Decât între buzele unei femei?

O, psihi mu!

Suflețelul meu!,

Inimioară,

Îngerașule,

Viața devine o gară

În care Venus din Milo

(Cea fără brațe!)

Nu poate să-ți care

Bagajele.

O, Doamne!

Ce bărbați sunt aceia
Care nu dau
O mână de ajutor?

MEDITAȚIE

Cine oare a zis
Că rugăciunea nu-i
Sfântă cântare a Logosului,
Liniște a amurgului
Și a clarității mentale?
Cine oare a zis
Că trecutul este un cadavru,
Prezentul, o mare minciună
Iar viitorul o-nchipuire?
Cine oare a zis
Că timpul nu există
Și că el totuși
Ne va înghiți?

Cine oare a zis
Că forma e goală
Și golul e forma
Iar cel mai bun viitor
E prezentul?

Alături de Floarea însângerată
Eu cresc arzând.

GÂNDURI

Vrăjit pare totul
În turnul acesta:
Odăi fermecate,
Cuvinte fermecate,
Fermecătoare fete
Pe care încă nu
Le cunosc.

Cred că ele sunt
Ca și florile vrăjite,

Mușcate de iubire
Și gustul nerăbdării
De a se alinta.

Totul pare vrăjit
În turnul acesta:
Până și havuzul din curte
Șușotește
În versuri de dragoste.

Vrăjit pare totul
În turnul acesta:
Până, și eu, care
Nu știam prea bine
De unde
Poate să-nceapă dezastrul,
Mă lăcomesc să rămân.

PARADIS

Din bogățiile de odinioară,
După trei mii de ani
Ți-au rămas
Numai arta iubirii,
Poetica sufletului.
Din manufacturile zilelor
Acum și ochiul și gura
Ți-s doar un fragment
Rătăcit
Într-un colț de muzeu -
Epitaf împietrit.

DESPRE ÎNGER

De unde vine acest înger
Care îmi bate la poartă?
Două mari aripi
Duce în spate
Și mă-ntreabă
Dacă nu-s și eu înger!
Îi arăt, disperat,

Că eu nu am aripi
Iar el, parcă atât așteăta:
Nu-ți fie teamă, îmi spune
Așezându-mi pe umeri
Cele două aripi
Și îndemnându-mă
Să mergem împreună
Lumină din lumină.

RĂMAS BUN, LENEȘ TIMP!

Cât oare voi mai alerga
După frumusețea aceasta
De cireașă amară
Ce tace îmbiindu-te
□i apoi
Pe sine se părăsește?!

FRICĂ

La cincisprezece ani
Furi primele mere -
În sâni le ascunzi.
Bagă vecinii de seamă.
La șaptesprezece ani
Văd și eu
Că ții ascunsă în sân
Privirea vecinilor.
La optesprezece ani
Mergi la piață :
Nu vinzi acolo nimic,
Dar te întorci bogată acasă.
Bogăția ta aspră
Ne umple de frică.

CÂNTEC NAIV

Când pe trupu-ți
Setos ca o plajă

Arsă de secetă
Se pune miza cea mare:
Anii, casa și averile toate,
Cum să mai pot ajunge la tine
Gingășie care în sânu-ți ascunzi
Fructe divine?

ÎN SFERA UMBRELOR LUMINOASE

A ruginit și frunza respirației
Și sfera umbrelor luminoase
Uite cum se clatină stelele
În pomul celest
Buzele mele pe sânii tăi
Pun peceti
Ei au gustul de strugure copt
Pe o colină dumnezeiască
Un foșnet de frunze
Alunecă împreună cu noi
În uriașul extaz
Al planetei
Ce privește spre cer

FLOARE

Din cap și până-n picioare
Ea este o floare
Care ca focu-nflorește.
Buzele ei rumenite de vânt
Sădesc în aer miresme,
Care stârnesc furtuna în soare,
Ea mă învață cum se greșeste
Trăind zi de zi pe pământ.

NEMURIRE

Aș vrea să știu c-ai să taci
Și n-ai să dezvălui cum te prefaci
Într-o ciută prin crâng de cuvinte
Lunecând printre poftete sfinte.

Du-mă, de poți, prin livezi
Pe care în ochii mei tu le vezi
Și-acolo pe-o pală de fân
Eu voi fi un tânăr bătrân.

TERȚINE DE DRAGOSTE

Cununi de săruturi
Azi noapte ne-am pus.
Greul lor aur ne-a îmbătat.

Așternutul dorinței
A-nflorit în extaz.
În alba lui iasomie-am plutit.

Fragi dați în pârgă,
Ca-n miezul de vară
De pe buzele tale am cules.

Sânii tăi
Mi-au rotunjit palmele
Aidoma gutuilor, toamna.

Gura ta
Strivea o mireasmă
De busuioc înfocat.

Dragostea ta
Mă făcuse să uit
Cât de fidelă e moartea.

MIERE

De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Pe buzele tale
Erau polen și nectar.
Nevăzute albine
Îți desenau pe buze o inimă.
De ce mă vrei?

M-ai întrebat.
Nevăzute albine
Se trudeau să poarte prin aer
Tremurul inimii tale.

BLESTEM CU MIRESMĂ

Numai zeițele se pot lăuda
Cu același cutremur
Al sânilor
Atunci când pășesc!
O, ce vârtej
De dorințe și magice arte
Ale descopierii
Diafanului veșmânt de mătase
Ce cade la picioarele tale!
Nici un blestem
Nu-i mai puternic
Decât al miresmei
Cu care mă-nfășoară
Golul tău trup!

PUTEREA IUBIRII

Cu pielea ta luminezi stelele,
Cu gasul tău sorbi izvoarele,
Cu buzele tale încâlzești iernile,
Cu gura ta rostești rugăciunile,
Cu ochii tăi orbești zorile,
Cu numele tău albești zilele.
Cu sângele tău înroșești rodiile,
Cu sânii tăi străpungi nopțile,
Cu pântecul tău rotești soarele,
Vezi?!
Cu pântecul tău rotești soarele.

FEMEI ÎMPODOBITE ÎN MĂTĂSURI ȘI AER

Caut chipul tău prin mulțime.
Cu o privire îl strig,
Văd numai mătăsurii și aer,

Femei purtând ca povară:
Podoabe, surâsuri, îmbrățișări.
Îți văd doar absența.
Numele tău spulberat ca un colb
Se întoarce spre buzele mele.
Spun: Te iubesc!
Și aud numai prafuri
Cum se așează pe sunete.
Văd numai mătăsurii și aer.
Puterea iubirii mă-ndeamnă
Să trec totuși strada.

ATLANTIDA

Hai să trăim,
Mă rugai
Și buzele tale
Asemenea văzduhului mării
Veneau, strigau,
Cotropeau
Când plecai,
Străzile în urma ta
Deveneau
Atlantidă
Scufundată
Cu mine cu tot.

GUSTUL PRIVIRII

Crezi că a avea suflet
Înseamnă a avea durere
Iar a avea durere
Înseamnă a avea gust
Rari sunt oamenii
Care simt
Aroma privirii

AGRAFA

Fluviile sângelui nostru
Flutură-n zori

Din munții somnului pleacă
Grăbind înspre deltele
Străzilor

Străzile
Își deschid înstelatele guri
Pentru a înghiți
Viețile noastre
În vreme ce agrafa părului tău
Rămâne ca decorație uitată
Pe pernă

DIALOG NAIV

Câți ani ai porumbiț-o?
Un stol, un stol, un stol.
Mi-e frică să-ți spun.
De când gângurești,
De când gângurești porumbiț-o?
De când îngerul a țipat rușinat!

CÂNTEC DE DRAGOSTE

Zilnic mă uit cum mă uiți
Zilnic te caut ca să mă cauți
Uneori înțeleg
Tăcerea tace

Vino mâine pe seară
Te aștept de cu zori

DIALOG

El:
Ce ai vrea mai întâi:
Să mâncăm,
Sau să ne iubim?

Ea:
Cum vrei tu,
Iar apoi vom mânca!

SENSIBILITATE

Am venit
Ca o lumină de prânz
În preajma ta
Erai
Atât de-nsetată
De dragoste încât
Mi-ai hărăzit
Viclenia
De a te uita
Șarpe șarpe șarpe
De unde
De unde ai prins
Atâta rece putere
De a mă preface
În piatra arsă de lună

FRUCTUL OPRIT

Cine este acest înger
Ce stă așteptând la fereastră
Și la urma urmelor
De unde oare
Întrebarea aceasta
Peste stolul răspunsurilor tăcute
În timp ce orașele putrezesc
Sub gunoaie
Fructul oprit se clatină
Pe creangă la Câmpia Mierlei
Cine este acest înger
Am întrebat luna
Și ea a răspuns
Mai bine să nu știi

TERȚINE DE DRAGOSTE

Cununi de săruturi
Azi noapte ne-am pus.

Greul lor aur ne-a îmbătat.

Așternutul dorinței
A-nflorit în extaz.
În alba lui iasomie-am plutit.

Fragi dați în pârgă,
Ca-n miezul de vară
De pe buzele tale am cules.

Sânii tăi
Mi-au rotunjit palmele
Aidoma gutuilor, toamna.

Gura ta
Strivea o mireasmă
De busuioc înfocat.

Dragostea ta
Mă făcuse să uit
Cât de fidelă e moartea.

MIERE

De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Pe buzele tale
Erau polen și nectar.
Nevăzute albine
Îți desenau pe buze o inimă.
De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Nevăzute albine
Se trudeau să poarte prin aer
Tremurul inimii tale.

ATLANTIDA

Hai să trăim,
Mă rugai
Și buzele tale

Asemenea văzduhului mării
Veneau, strigau,
Cotropeau
Când plecai,
Străzile în urma ta
Deveneau
Atlantidă
Scufundată
Cu mine cu tot.

FRICĂ

La cincisprezece ani
Furi primele mere -
În sâni le ascunzi.
Bagă vecinii de seamă.
La șaptesprezece ani
Văd și eu
Că ții ascunsă în sân
Privirea vecinilor.
La optesprezece ani
Mergi la piață :
Nu vinzi acolo nimic,
Dar te întorci bogată acasă.
Bogăția ta aspră
Ne umple de frică.

ÎN SFERA UMBRELOR LUMINOASE

A ruginit și frunza respirației
Și sfera umbrelor luminoase
Uite cum se clatină stelele
În pomul celest
Buzele mele pe sânii tăi
Pun pecete
Ei au gustul de strugure copt
Pe o colină dumnezeiască
Un foșnet de frunze
Alunecă împreună cu noi
În uriașul extaz

Al planetei
Ce privește spre cer

TERTINE DE DRAGOSTE

Cununi de săruturi
Azi noapte ne-am pus.
Greul lor aur ne-a îmbătat.

Așternutul dorinței
A-nflorit în extaz.
În alba lui iasomie-am plutit.

Fragi dați în pârgă,
Ca-n miezul de vară
De pe buzele tale am cules.

Sânii tăi
Mi-au rotunjit palmele
Aidoma gutuilor, toamna.

Gura ta
Strivea o mireasmă
De busuioc înfocat.

Dragostea ta
Mă făcuse să uit
Cât de fidelă e moartea.

MIERE

De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Pe buzele tale
Erau polen și nectar.
Nevăzute albine
Îți desenau pe buze o inimă.
De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Nevăzute albine

Se trudeau să poarte prin aer
Tremurul inimii tale.

BLESTEM CU MIRESMĂ

Numai zeițele se pot lăuda
Cu același cutremur
Al sânilor
Atunci când pășesc!
O, ce vârtej
De dorințe și magice arte
Ale descopierii
Diafanului veșmânt de mătase
Ce cade la picioarele tale!
Nici un blestem
Nu-i mai puternic
Decât al miresmei
Cu care mă-nfășoară
Golul tău trup!

PUTEREA IUBIRII

Cu pielea ta luminezi stelele,
Cu gasul tău sorbi izvoarele,
Cu buzele tale încălzești iernile,
Cu gura ta rostești rugăciunile,
Cu ochii tăi orbești zorile,
Cu numele tău albești zilele.
Cu sângele tău înroșești rodiile,
Cu sânii tăi străpungi nopțile,
Cu pântecul tău rotești soarele,
Vezi?!
Cu pântecul tău rotești soarele.

FEMEI ÎMPODOBITE ÎN MĂTĂSURI ȘI AER

Caut chipul tău prin mulțime.
Cu o privire îl strig,
Văd numai mătăsuri și aer,
Femei purtând ca povară:
Podoabe, surâsuri, îmbrățișări.

Îți văd doar absența.
Numele tău spulberat ca un colb
Se întoarce spre buzele mele.
Spun: Te iubesc!
Și aud numai prafuri
Cum se așează pe sunete.
Văd numai mătăsuri și aer.
Puterea iubirii mă-ndeamnă
Să trec totuși strada.

GUSTUL PRIVIRII

Crezi că a avea suflet
Înseamnă a avea durere
Iar a avea durere
Înseamnă a avea gust
Rari sunt oamenii
Care simt
Aroma privirii.

ATELIER DE BOIER

Lumea răsare din haos,
Umbrele prind să se joace cu noi,
Faptele se spală între ele
Iar eu
Trăiesc într-o casă plină de carii
Unde numai rumegușul amintirilor
Strălucește ca-n filme.

PORTOCALĂ

Lumea nebună cere plăcere
Noaptea e darul cel dulce –
Ziua rămâne pentru leneși
O coajă de portocală
Purtând
O nevăzută mireasmă.

PĂCATUL

Pentru demoni
Înșelăciunea este artă
În temnița păcatului tău
Se stinge orice divinitate
Viața rămâne tristă și lungă
Lucrurile nu se împacă-ntre ele
Și tot ce rămâne nu-i altceva
Decât sfânta mare nerușinare
Care ne soarbe.

MICUL PARIS

Un trifoi cu patru foi
Și-o trăsură cu trei cai,
Cârciuma, și-n ea doar noi
Călărind din Iad spre Rai.
Mic Paris
De noi ucis
Fără verde-de-Paris.

VECHI CÂNTEC DE DRAGOSTE

Dunărea-i tare bogată și rece.
Tu ești foarte frumoasă și caldă.
Dacă printre mâinile mele ai trece,
Cămașa mi-ar prinde să ardă.

Dunărea bice de gheață îndură.
Tu ești arșiță în floare.
Dacă ochiul meu e măsură
Bobocului coapselor tale.

Dunărea tot vine și trece.
Ca Dunărea tu arzi cu miresme.
Cămașa mea rămâne mai rece.
O piatră m-aține de glezne.

VIS

Eu visez
Insule pline de lumină.
Pe vârf de munte
Desfășor steagul
Neamului meu
Și visez:
Rafturi cu cărți
Sub cer înstelat,
Și în toate aceste contururi
Ești tu, ca o lumină
Înmiresmată de tot.

VECINII LUMINII

Vino iubito
Să devenim vecinii luminii!
Tu nici nu știi
Că în fața ta
Există biblioteci neguroase!
Vino, am șoptit.
Deschide aceste antice cărți
Și lasă-mă
Să-ți mângâi trufia!

DE LA PRIMA VEDERE

Înainte de toate
Ședeam între cărți,
Într-un punct prin excelență
Al așteptării și-al dragostei.
Te chemasem în această cetate
De foșnete și cu greu
Îmi venea să cred
Că trupul tău înflorea
Lângă mine,
Și, o, cum se pârguiam
Și cum culegeam printre
Foșnetele cărților
Pădurețele fructe ale buzelor tale!
Ce toamnă, înainte de toate

Și noi, printre cărți,
De la prima vedere!

ARGUMENT

Pentru nevinovăție
Nu găsesc argumente.
Sunt doar un maestru
Care te-a ales
Devorându-te
Într-o noapte.
Doar zorii zilei
Pot să aducă
La picioarele tale
Argumentul luminii.

JOCURI DE CUVINTE

Mă vei căuta
Și te voi căuta.
Eu am să spun:
Te tot caut.
Tu ai să zici:
Ești căutat.
Eu te întreb:
Tu te joci?
Tu mă-ntrebi:
Nu știi de joacă?
Diferența
Între mine și tine
E diferența dintre
Sensul iubirii
Și sensibilul sens
Al căutării de sens.

PERLA POETULUI

Ca Ovidiu am venit
Pe Marea cea Dulce
Spre țărnuț înflorit
Al trupului tău.

Nopti și zile-am venit
Plutind pe sub pânzele albe
Ce mă legănau ca pe un prunc
Amețit de miresme de fragi.

Ca Ovidiu am venit
Drept spre Pontul Euxin: și
Când să mă leg de catarg,
Când să-mi pun ceara-n urechi,
Când s-o iau pe drumul spre Rai,
O, Doamne!
Sirenele tocmai atunci
Uitară să cânte.

LIED

Nu vezi iubito
Că ne-am rănit
De aceasta sfântă
Lumină
De a fi din nou acolo
Unde muream
Când tu înfloreai?

AGRAFA

Fluviile gândului nostru
Flutură-n zori.
Din munții somnului pleacă
Alergând spre deltele străzilor.

Străzile
Își deschid însetatele guri
Pentru a înghiți
Viețile noastre
În vreme ce agrafa părului tău
Rămâne ca decorație uitată
Pe pernă.

PSALM

Cine ești tu,
Frumusețe amară?
De unde vii
Și te grăbești, încotro?
O, Doamne,
Strămoșii mei,
Vecinii mei,
Prietenii mei,
Dușmanii mei
Și eu printre ei
Tot alergam după tine
Orbi și goi,
Muți și surzi.
De mii de ani,
Ne târâm în genunchi,
Ne-nchinăm cu evlavie,
Ne jertfim pentru tine,
Și tu ne naști
Și te sperii de noi.

MURMUR

Cu sufletul pe buze
Trebuie să fie ființa
Sau buzele să caute
Sufletu-acela
Care fuge de ele
Ori sufletul să afle
Buzele-acelea
Care să spună :
Stai liniștit,
Noi murmurăm pentru tine!

FRUCTUL OPRIT

Cine este acest înger
Ce stă așteptând la fereastră
Și la urma urmelor
De unde oare

Întrebarea aceasta
Peste stolul răspunsurilor tăcute?

În timp ce orașele putrezesc
Sub gunoaie,
Fructul oprit se clatină
Pe creangă, la Câmpia Mierlei.
Cine este acest înger
Am întrebat luna
Și ea a răspuns:
Mai bine să nu știi !

BUZE ÎNFLORITE

Floare tăcută erai -
Florile mor dacă tac!
Lujerul tău de multă vreme știa
Cum buzele mele repetau sărutările:
Până și ele amețeau
Când înfloreai.

Floare tăcută erai -
Simțeam lipsa ta
Chiar și atunci când dragostea ta
Din nou se-închidea în boboc
Și venea clipa aceea
De care ne temeam amândoi.

ALERGÂND DUPĂ FRUMUSEȚE

Îți place poezia?
M-ai întrebat.
Vai, ce răspuns
Defilează pe malul cel stâng
Al râului tău prefăcut!
Cum să nu-mi placă mirosul amar
Al acestui amoral trandafir?!

PSIHI MU !

Doamne,

Ce bărbați sunt aceia
Care găsesc mângâiere mai sfântă
În vârtoarea paharului
Decât între buzele unei femei?

O, psihi mu!
Suflețelul meu!,
Inimioară,
Îngerașule,
Viața devine o gară
În care Venus din Milo
(Cea fără brațe!)
Nu poate să-ți care
Bagajele.

O, Doamne!
Ce bărbați sunt aceia
Care nu dau
O mână de ajutor?

ELEGANȚA

Din viitor
Vine alt viitor,
Altul și altul
Și taie-n felii
Această fustă plisată;
O pune pe tava
Unui nour obraznic
Care ne udă
Până la piele.
Eleganța se șterge la ochi
Cu o batistă de aur -
Razele ei
Sunt chiar acest zâmbet
Care ne îndepărtează
De adevăr.

NOTĂ DE PLATĂ

Prietenii mei
Aveau o mulțime
De lipsuri.
Lipsa de apă,
Lipsa de aer,
Lipsa de foc,
Lipsa de pâine,
Lipsa de dragoste,
Lipsa de viață...

Lista de bucate
Mai poate suporta încă
O abundență de lipsuri.
Dar, așa cum se-ntâmplă
Prin restaurante de lux,
Totul a fost plătit
Până la ultimul șfanț.

MEDITAȚIE

Cine oare a zis
Că rugăciunea nu-i
Sfântă cântare a Logosului,
Liniște a amurgului
Și a clarității mentale?
Cine oare a zis
Că trecutul este un cadavru,
Prezentul o mare minciună
Iar viitorul o-nchipuire?
Cine oare a zis
Că timpul nu există
Și că el totuși
Ne va înghiți?

Cine oare a zis
Că forma e goală
Și golul e forma
Iar cel mai bun viitor
E prezentul?

Alături de Floarea însângerată

Eu cresc arzând.

GÂNDURI

Vrăjit pare totul
În turnul acesta:
Odăi fermecate,
Cuvinte fermecate,
Fermecătoare fete
Pe care încă nu
Le cunosc.

Cred că ele sunt
Ca și florile vrăjite,
Mușcate de iubire
Și gustul nerăbdării
De a se alinta.

Totul pare vrăjit
În turnul acesta:
Până și havuzul din curte
Șușotește
În versuri de dragoste.

Vrăjit pare totul
În turnul acesta:
Până și eu, care
Nu știam prea bine
De unde
Poate să-nceapă dezastrul,
Mă lăcomesc să rămân.

TINEREȚEA

Tineretea umblă de colo-colo -
Sâmbătă-i cu buzunarele goale,
Duminica își face de cap -
Rămâne grea și oftează :
Uite că vine ziua de luni
Și-începe iarăși calvarul !
Hoții se-ngrașă

Îngerii zac de melancolie-
Dar lasă că ajung eu
Și mic-burgheză
Odată și odată,
Nici nu mai e mult până atunci !
Megalomană și tinerețea asta :
Se ține scai după noi !

ARS POETICA

Mă-ntrec pe mine însumi mergând.
Respirând aud
O sonoritate astrală
Bătându-mi în tâmpile.
Mă trezesc murmurând:
Suntem frați
Încă din antice vremuri:
Mereu atacați,
Mereu înșelați,
Mereu jefuiți și răniți
Mamele noastre-ntocmesc
Zi de zi un dicționar traco-tragic
Cu ierburi de leac,
În vreme ce eu
Cu mine însumi vorbesc
Despre democrația miresemelor
Și cetăți scufundate.

PARADIS

Din bogățiile de odinioară,
După trei mii de ani
Ți-au rămas
Numai arta iubirii,
Poetica sufletului.
Din manufacturile zilelor
Acum și ochiul și gura
Ți-s doar un fragment
Rătăcit
Într-un colț de muzeu -
Epitaf împietrit.

DESPRE ÎNGER

De unde vine acest înger
Care îmi bate la poartă?
Două mari aripi
Duce în spate
Și mă-ntreabă
Dacă nu-s și eu înger!
Îi arăt, disperat,
Că eu nu am aripi
Iar el, parcă atât așteaptă:
Nu-ți fie teamă, îmi spune
Așezându-mi pe umeri
Cele două aripi
Și îndemnându-mă
Să mergem împreună
Lumină din lumină.

RĂMAS BUN, LENEȘ TIMP !

Cât oare voi mai alerga
După frumusețea aceasta
De cireașă amară
Ce tace m-biindu-te
Si apoi
Pe sine se părăsește?!

FRICĂ

La cincisprezece ani
Furi primele mere -
În sâni le ascunzi.
Bagă vecinii de seamă.
La șaptesprezece ani
Văd și eu
Că ții ascunsă în sân
Privirea vecinilor.
La optesprezece ani
Mergi la piață :

Nu vinzi acolo nimic,
Dar te întorci bogată acasă.
Bogăția ta aspră
Ne umple de frică.

SENSIBILITATE

Am venit
Ca o lumină de prânz
În preajma ta.
Erai
Atât de-nsetată
De dragoste încât
Mi-ai hărăzit
Viclenia
De a te uita.
Șarpe, șarpe, șarpe,
De unde,
De unde ai prins
Atâta rece putere
De a mă preface
În piatra arsă de lună ?

ÎN SFERA UMBRELOR LUMINOASE

A ruginit și frunza respirației
Și sfera umbrelor luminoase.
Uite cum se clatină stelele
În pomul celest !
Buzele mele pe sânii tăi
Pun peceti.
Ei au gustul de strugure copt
Pe o colină dumnezeiască.
Un foșnet de frunze
Alunecă împreună cu noi
În uriașul extaz
Al planetei
Ce privește spre cer.

TERȚINE DE DRAGOSTE

Cununi de săruturi
Azi noapte ne-am pus.
Greul lor aur ne-a îmbătat.

Așternutul dorinței
A-nflorit în extaz.
În alba lui iasomie-am plutit.

Fragi dați în pârgă,
Ca-n miezul de vară
De pe buzele tale am cules.

Sânii tăi
Mi-au rotunjit palmele
Aidoma gutuilor, toamna.

Gura ta
Strivea o mireasmă
De busuioc infocat.

Dragostea ta
Mă făcuse să uit
Cât de fidelă e moartea.

MIERE

De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Pe buzele tale
Erau polen și nectar.
Nevăzute albine
Îți desenau pe buze o inimă.
De ce mă vrei?
M-ai întrebat.
Nevăzute albine
Se trudeau să poarte prin aer
Tremurul inimii tale.

BLESTEM CU MIRESMĂ

Numai zeițele se pot lăuda
Cu același cutremur
Al sânilor
Atunci când pășesc!
O, ce vârtej
De dorințe și magice arte
Ale descopierii
Diafanului veșmânt de mătase
Ce cade la picioarele tale!
Nici un blestem
Nu-i mai puternic
Decât al miresmei
Cu care mă-nfășoară
Golul tău trup!

PUTEREA IUBIRII

Cu pielea ta luminezi stelele,
Cu gasul tău sorbi izvoarele,
Cu buzele tale încălzești iernile,
Cu gura ta rostești rugăciunile,
Cu ochii tăi orbești zorile,
Cu numele tău albești zilele.
Cu sângele tău înroșești rodiile,
Cu sânii tăi străpungi nopțile,
Cu pântecul tău rotești soarele,
Vezi?!
Cu pântecul tău rotești soarele.

FEMEI ÎMPODOBITE ÎN MĂTĂSURI ȘI AER

Caut chipul tău prin mulțime.
Cu o privire îl strig,
Văd numai mătăsurii și aer,
Femei purtând ca povară:
Podoabe, surâsuri, îmbrățișări.
Îți văd doar absența.
Numele tău spulberat ca un colb
Se întoarce spre buzele mele.
Spun: Te iubesc!
Și aud numai prafuri

Cum se așează pe sunete.
Văd numai mățăsurii și aer.
Puterea iubirii mă-ndeamnă
Să trec totuși strada.

ATLANTIDA

Hai să trăim,
Mă rugai
Și buzele tale
Asemenea văzduhului mării
Veneau, strigau,
Cotropeau
Când plecai,
Străzile în urma ta
Deveneau
Atlantidă
Scufundată
Cu mine cu tot.

DOR

Dorul tău îl aud
Pe perna mea repirând,
De mână cu mine scriind,
Scrisă în zori răsărind:
Te gust și rămân nesățul
Și dorul numește-l nebun,
Fiindcă noi doi am aflat
Cum se întâlnește un rai
Cu alt rai
Fără să fie în lume păcat

EȘTI CÂNTEC

Spicul cântecului
Între sânii tăi
Cu mireasmă de trandafir
Se ascunde.
Împodobită de frumusețe
Stai precum un boboc

În mijlocul grădinii
Te gândești
La un sfârșit înflorit.
Ești cântec
Sau moarte
După un cântec?

SÂNII

Mi-e rușine un pic
Să mă uit la cuvintele
Care vorbesc despre ei.
Le înțeleg acel farmec
Care mă obligă să tac.
Dar vine iar toamna
Și mi-e rușine
Să mă uit la cuvintele
Care vorbesc despre noi.
Dar nu le mai înțeleg
Acel farmec
Care mă obligă să tac.

VERSURI DE DRAGOSTE

Vara eu scriu numai versuri de dragoste
Pe care le public
Cu litere enorme, de aur,
Pe papyrusul trupului tău.
Vara, când laptele grâului fierbe
Eu știu numai versuri de dragoste
Și amurgul nu mai are amurg.
Doamne, vara fulgerul are
Aripă de înger -
Cu fulgerul știu
Aceste poeme.
Aripa de înger mi le fură
Ducându-le imediat la tipar.

FRAGILITATE

Toată lumea vorbește

Despre iubire -
Numai eu vorbesc despre
Trădarea sufletelor.
Sărutul - sunet divin,
Așteaptă să fie rostit:
Te iubesc! Ti amo!
Ich liebe Dich!
Dragostea mea!
Amore mio!
Lumină a inimii,
Fragilitate
Care a fost și va fi.

Toată lumea vorbește
Despre iubire -
Numai eu vorbesc
Despre miera trădării.

IZVORUL TĂMĂDUIRII

Ieri ai fost ca miera de dulce
Și azi noapte la fel, îmi șopteai
Fierbinte-n obraz, în timp ce trenul
Ne duce înspre Izvorul Tămăduirii.
Abia dădusem bagajele jos și,
Dintr-o dorință de perfecționare în doi
A trecutului, mi-ai spus doar atât:
Mi s-a făcut dor de așternutul acela
Lăsat de izbeliște! Am făcut cale întoarsă,
Șoptindu-ne câte în lună și-n stele,
Neștiind că, orbiți de iubire,
Sufletul ni se poate întuneca.
De atunci trei mii de ani au trecut,
Trei nopți, trei zile și o secundă.
Când ne vom trezi, cine știe
Dacă vom mai putea să ne-ntoarcem
În acel așternut purpuriu!

COLIND DE DRAGOSTE

Laura: laur, apoi laur din nou:

Aur, ură și laur în floare;
Darul de durere al laurului;
Durerea de durată
Al unui diamant înflorit;
Dovedire de dragoste
Date neștiinței;
Săruturi dulci
Dintr-un mileniu urât.

Am comandat
Toate stelele să strălucească,
Să lumineze;
De aceea îți știu despre dragoste
Ca și cum lumea și-ar pune pe creștet
Numai cunună de laur-mireasă;
Apoi, laur din nou.
Grota de diamante
E darul iubirii în floare.

FANTEZIA MAGNETULUI

Învăță arta de a fugi!
Adoptă tactica fulgerului!
Ia de la nori suplețea insinuării!
Învăță să spargi literele
Ca pe niște alune,
Ca să alcătuiesti miezul cuvintelor!
Răsfăț-te precum un tezaur
Până pătrunzi taina răsfățului!

Învăță Tao și alte milenare secrete
Ale longevității!
Învăță să-nflorești
Folosind fantezia magnetului!
Dă cele trei mii de săruturi
Pe milimetru pătrat
Până când trupul e al sărutării.

Învăță cum să te dezveți de păcat!
Îmbătrânește ca și când ai întineri!
Ascunde ceea ce nu e de ascuns!

Arată ceea ce alții ascund!
Apoi îți va fi cu mult mai ușor.

ATÂT DE DULCE ȘI FRUMOASĂ

Ritmuri alunecoase ale cărării
Ce se zbat să nu cadă-n prăpastie.
Mâini care susțin aerul.
Multiplicări ale unui suspin.
Așternutul dorinței înflorit în extaz.
Strivita lui iasomie sub gutuile sânilor.
Mireasmă de busuioc înfocat.

Nicăieri nu există pe lume
Noți mai mici și clipe mai mari
Și mai adânci ca în Cetatea Bucuriei.
Chiar și acum îmi sună-n urechi
Vorbele doamnei care se confesa
Ca unui văzduh în zadar :
Te rog, vino încă odată
Cu femeia aceea !
E atât de dulce și frumoasă
De parcă în suflet ar avea un izvor
Pe care trebuie să-l bei.

RANA

Ai coborât dintr-un tren
Frumusețe,
Cu mână goală
Și-ai luat-o spre casa
În care trăiam
Și-ai bătut la fereastră
Atâta de tare
Încât ai spart geamul
Acelor mângâieri aprige
Care mi-au săpat pe față
O rană
Să mă poți recunoaște.

DESPRE IUBIRE, IERTARE ȘI PĂCAT

Când vorbim despre femei,
Parcă-am mâna
O turmă de cuvinte suspecte :
Fidelitate, trădare,
Iubire și ură, vorbe
Pe care gustându-le
Rămâi cu gura amară
Ca-n urma unei înjurături
De care ești vinovat.

Doamne, ce s-a-ntâmplat
De-mi trimiți mesaje divine
Să nu pot să mă-mpac
Cu aceste vorbe-aruncate în van,
Despre acele ființe care ne frâng
Mersul nostru spre Tine ?

Și totuși, Doamne, ce s-a întâmplat
Când pe buzele mele ai mai săpat
Trei cuvinte : Iubire, Iertare, Păcat ?

NEVINOVĂȚIE

Dă-mi puterea să-nnod
Acel șarpe al luminii
Ce se zvârcolește în noapte !
Dă-mi puterea să cred
Că se va înfuria
Mielul cel blând
Care sugă nevinovat !
Viața lui e atât de curată
Încât se va umple
De tremurul soarelui
Sau, voi putea oare
Să prefac acel șarpe al luminii
În otrava care trece în leac
Pentru îndrăgostiți ?

Dă-mi puterea să mă joc
Cu puterea aceea

Care zilnic mă jefuiește
Și macină,
Întrebându-mă :
-Ești ?

SCRISOARE

Din Sud am venit
Să vă văd cum în vatră
Dați sărutul luminii.
Foșnet de stele.
Zidul caselor vechi,
Ca în cuib, și între ele
Suflarea.

Ființă vie,
Istoria intră și iese pe uși :
Oglinzi pune în Sala Oglinzilor,
Revolte așază în vasul revoltei,
Tihnă seamănă printre statui,
Case leagă între case ;
Ziduri leagă între ziduri.
Suflarea voastră
□ine nestinsă lumina în vatră.
Vie, istoria crește în cuiburi,
Intre ziduri,
Istoria își spală și rufele.
Albe, rufele așteaptă :
Ce frumusețe !

Rufele albe vorbesc între ele,
Focul se veselește în vetre,
Oamenii aud ce spune vântul spre seară,
Zidurile aud ce spun rozele în zori,
Oglinzile aud ce spune
Chipul vostru-n amiază.
Ce frumusețe:
Rufele albe
Curg prin Mureșul nopții,
Se duc spre marea cea neagră.

Ființă vie, istoria
Îți coace pâinea pe vatră.

MENTORUL MEU

Mentorul meu
Născut nu prea departe
De Mănăstirea Înțelepciunii
Încălzește vetrele dacilor
Prin cuvânt.
Focul aprins
Acum trei mii de ani,
Încă nu s-a stins -
Îmi spune el
Cu un glas ce răsare
Precum un murmur
Din oarbe adâncuri.

KALTRINA

De două mii de ani tot alerg
Precum un mesager înaripat
După tine.

De la Durrës și până la Odessa:
Toți - români, albanezi, aromâni,
Mă îndemnau la popas.
Un val de munte
Sau de noblețe
Mă-nconjura cu smirnă și mir
De două mii de ani -
Precum un mesager înaripat
Spre Cetatea Bucuriei alerg
Să te aflu.

Acum e rândul tău
Să alergi după mine
Și n-ai să dai de aripile mele
Fiindcă atâta suflet în ele am pus
Încât furat de arta

De a te cuceri,
Nici n-am știut
Cum ți-am pătruns în conștiință
Pentru încă două mii de ani.

DICȚIONAR COMUN

Bucuria pe buză -
O **gușă** umflată de **fluier**.
Un **brâu** și o **căciulă**.
O **cioară** cu o **coacăză-n cioc**.
O **napârcă**, **șopârlă** pe **mal**.
O **ghionoaie** și un **copil în cătun**.
O **vatră**, un **mânz** și un **viezure**,
Un **murg** pe un **ghimpe**.
O **zgardă** legată de **gard**.
Lângă **brad** un **pârâu**
Și o **groapă** cu **abur** și **scrum**.

Acestea-s cuvinte
Sau aripi fără pasărea lor -
Licurici care-n română
Și-n albaneză
Izbucnesc strălucind
Din mușuroaiele stelelor.

AROMÂNCA

Ești ca boarea cea ușoară,
Ca o poftă legănată
La un piept de domnișoară.
Ești oricând ca niciodată,
Niciodată nu știi când,
Ești ca pasărea furată
De văzduhuri pe pământ.
Ești aripa care-n ceruri
Lasă-n urma ei un rând
Din poemul care zboară.

ALBANO-VLAHIE

Auzi cum cântă turmele din Pind !
Mi-e frică și milă.
Mi-e dor de acasă.
Dă-mi Doamne liniștea
Să mă cuprindă, și apoi
Singurătatea mea
Las-o să plece din nou
Cu turmele din Pind
Să mă opresc
În lunga lor tristețe
Că vine toamna
Și mi-e frig de Pind,
Apoi de toate...
Mă-ntorc acasă.

FRUMOASE FEMEI CU PRUNCI ADORMIȚI

2000 de ani au trecut
Peste pleoapele voastre
Rugându-se pentru acești
Copii adormiți.
Mulți dintre noi
Nici nu știm încă și,
Poate nu vom ști niciodată
Că lumina cuvântului
Care-și are izvorul
În fântânile albano-române
E cel mai sfânt dar
De pe buzele Domnului.
Căci Domnul întrebese atunci :
(Cu puțin înainte de amurg) :

Ce vreți voi de la mine ?
Imperii, mări cu corabii,
Femei trecătoare
Sau cuvântul din cer ?
Și noi, bieții de noi,
Ne-am îngăduit
Să-i cerem un cer de cuvinte.
Atunci și Domnul a-nchis

Ale femeilor pleoape
Peste acești prunci adormiți.

OHTUL ARBINEȘILOR*

Trecea un vifor valah
Prin sufletul meu,
Ca o fugă de boli.
Ochii tăi, iubito,
Mă viscoleau,
Iar eu nu știam
Că de fapt:
E o iarnă pentru toți.

Deschide-ți ochii
În viscol, femeie,
Și spune-mi
Dacă mai recunoști
Iarna de anul trecut
Sau iernile ce ne vor albi
Până la oase?

* **Ohtul Arbineșilor** (Dealul Albanezilor) - denumirea unui cartier din capitala aromânilor din Macedonia, Krușova.

VECHI CÂNTEC

Prețul legăturilor
Dintre mine și tine
Se află ascuns în firida
Unui țărnam îndepărtat
Al memoriei.
Cântă și azi
Fecioarele din Șipkovița :
*« Cumpără mătase albă, flăcăule,
Frumoasă ca-n povești,
Ca să nu te mai mintă
Cocoanele din București ! »*

DARDANIA*

Vrajbă și spaimă!
Pragul casei e frânt
Satele ard,
Câmpiile pier,
În vreme ce noi
Urcăm eliberați
Pe colinele morții.

Speriați,
Ca-ntr-un vis,
În sus lunecăm,
Visăm
pe colinele tale
Care se vor preface
Sub privirile Domnului
Într-o lume de Paradis.

* ***Dardania*** - termen antic al Kosovei actuale,
vecină dintotdeauna a românilor din Timoc

GARA TRANSILVANĂ

Nicăieri nu se aude ca aici
Trenul timpului
Alunecând ritmic pe șine.
Greierii sar
Din coaja de nucă a somnului
Și iarba vibrează.
Dar iată acum,
În locul trenului
În fața noastră se-ntinde
O colină
Care ne-mblânzește.

TE IUBESC ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Când și când mama oftând
Rostea în limba română un dor,
Albanezul de tata-i spunea :

În limba română mi-e dor,
Auzi :
Te iubesc în limba română!

Tata, din vreme în vreme,
Certându-se cu toate necazurile
Istoriei și ale durerii,
Îi dăruia mamei mele o lacrimă.
Așa se face că din iubire
Și lacrimă,
Părinții m-au visat în limba română,
M-au zămislit în această uimire
Și eu când grăiesc.

Acum și eu
Din spaimă și din iubire
Rostesc aceste cuvinte
Crâncen de dulci
Ale limbii române.

DICȚIONAR COMUN (II)

Ne-nțelegem perfect între noi,
Chiar și fără tălmăci, atunci
Când e vorba de vârstă :
Copil, ghiuj și moș ;
Când ne uităm la veșminte :
La **brâu și căciulă ;**
Când prânzim pe la stână :
Brânză, urdă și zer ;
Când pomenim de unde ne tragem :
Argea, cătun, gard și vatră ;
Când vorbim între noi de moșie :
Ciucă, groapă,
Noian, măgură, mal,
Sau despre arborii care se află pe ea :
Bung, copac, brad ori druete...

Amândoi gustăm aceleași legume și fructe :
Mazăre și mărar, sâmbure și must ;
Amândoi ne-nțepăm în același **ghimpe ;**

Amândoi așteptăm
Primul **mugur** lângă un **mânz**;
Amândoi cunoaștem aceste plante amare :
Brusture, leurdă și spânz.

Vezi ce mister admirabil
Conține acest dicționar albano-român
Care ascunde povestea
Unei antice legături de sânge
Când până și păsările pricepeau ce vorbim :
Și **barză** și **cioară** și **gheonoaie** și **pupăză**,
Când turmele urcând înspre stână
Și noi vorbeam despre :
Bască și **baci**, **zgardă** și **fluier**,
Țeapă și **strungă**, **searbăd** și **țarc**
Și ne **ciupeam** sau **ciupeam** câte o strună
Și ne bucuram când luceafărul
Sus **scăpăra**.

MOTIVE BUCUREȘTENE

1.
Vița de vie sălbatică întinde
Spre mine frunze rănite.
Și părinții mei au trecut pe aici;
Glasul lor se aude prin ziduri:
Fii puternic, nu-ți fie teamă,
În frunze e doar sângele toamnei -
Fii un vas de cristal
Care se umple de murmurul nostru!

2.
Noi de mult am murit.
Și nu știm cine te va mai înveli
Cu cele trei mii de cuvinte
Cumpărate de noi prin bazar
Ca să-ți țină de cald?
Dă-le cuvintelor sete de viață,
Rupe orice pecete!

3.

Noi am trăit pe pământ
Într-o epocă de foc.
Am urcat spre mărire
Treaptă cu treaptă.
Acum sub pământ,
Coborâm spre mărire,
Treaptă cu treaptă.
Suntem aproape
De inima lui.

Gloria, Tibi, Domine!

7 PILDE PENTRU ALUNGAREA FANATISMULUI

1.

Patru sunt lucrurile care
Sporesc mintea trează:
-Amânarea vorbelor de mânie.
-Însoțirea pe cale cu oamenii buni.
-Credința în Dumnezeu.
-Viața în preajma-nepăleptilor.

2.

Care sunt lucrurile care
Îmbolnăvesc trupul omului?
-Vorbele ce izvorăsc din mânie.
-Somnul în trândăvie.
-Hrana în devălmășie.
-Dragostea fără dragoste vie.

3.

Patru sunt lucrurile care
Duc trupul-n ruină:
-Grijile fără ieșire.
-Ura fără iubire.
-Foamea în sărăcie.
-Chinul din insomnie.

4.

Care sunt lucrurile care
Sporesc surâsul pe chip?

- Bărbăria neobosită.
- Fidelitatea smerită.
- Noblețea împărtășită.
- Datoria-implinită.

5.

Patru sunt lucrurile care

în un suflet curat:

- Rugăciunea-n căință.
- Milostivirea față de orice ființă.
- Respectul față de mamă și tată.
- Pomenirea celui fără de pată.

6.

Care sunt lucrurile

Care aduc urâtul în viață?

- Minciuna sfruntată.
- Fapta nerușinată.
- Întrebarea vicleană.
- Păcatul adânc ca o rană.

7.

Patru sunt lucrurile care

Alungă viața curată:

- Mintea nejuducată.
- Rugăciunea uitată.
- Zgârcenia de gheață.
- Trădarea pe ascuns și pe față.

BRADUL DIN ȘIPKOVITĂ AL TATĂLUI MEU

Tatăl nostru

Care-ești în ceruri,

Sfîntească-se numele Tău,

Vie împărăția ta,

Facă-se voia Ta

Precum în cer

Așa și pre pământ!

El nu este bradul
Tatălui meu,
Ci trecutul nostru nescris.
Pășim
Prin fața lui
Ca prin fața unei turle creștine
Care se ridică spre cer
Dincolo de Părăul Bisericii.

*Pâinea noastră cea de toate zilele
Dă-ne-o nouă astăzi
Și ne iartă nouă greșelile noastre
Precum și noi iertăm
Greșiților noștri
Și nu ne duce în ispită
Ci ne izbăvește
De cel viclean!*

Coroana lui
Îți aduce aminte
De îngerii care veghează
Pe cerul cătunului
Răcorindu-i sudoarea
Sfintei mame
Care încă mai sapă
Grădina suferinței.

*În numele Tatălui, Fiului
Și a Sfântului Duh. Amin!*

Trecem prin fața lui
Așa cum trecea și Fran Kola
Prin fața Cetății din Tetova
Pentru a-i aduce aminte sultanului
Că din punct de vedere-al credinței
Șipkovița șade la sânul Vaticanului.

GLORIA TIBI, DOMINE!

Doamne,
Cât de aproape de mine tu ești
Și cât de departe
Noi suntem de tine!
Gloria Tibi, Domine!
Dă-mi, Doamne, credința
Și puterea iubirii
Care mângâie!

Doamne,
Cât de aproape de mine tu ești
Când îmi dai puterea să văd
Rănile pe trupul meu înflorind.

Doamne,
Când de la fereastra casei mi-arăți
Cum mama urcă pe cărarea de munte
Și, lin. Veșnicie devine.
Gloria Tibi, Domine!

SUFLET

Trezia este sufletul ochiului,
Ochiul este sufletul somnului -
Orgoliu a celor ce
Sting și aprind
Focul cuvintelor.

DIALOG NAIV

El:
Câți ani ai porumbițo?

Ea:
Un stol, un stol,
Mi-e frică să-ți spun!

El:
De când gângurești,
De când gângurești,
Porumbițo?

Ea:
De când îngerul

A țipat rușinat.

MOTIV CU FLOAREA SOARELUI ȘI SPADĂ

Moare floarea soarelui după soare
Si luna după mierla câmpiei
□i mor și eu după tine,
Ocrotito
Ca o spadă tăioasă
De teacă-nflorată.

Moare soarele după sora lui
□i mierla câmpiei după luna cea nouă
□i mor și eu după tine,
O, femeie care veghezi
Ca o spadă tăioasă
Pe o pernă-nflorată.

SĂGEATĂ

Dulce lumină de pământ,
Buzele tale mai sunt,
Zmeuri de munte
Și de câmpie ?
Ochii tăi de copil
Mai sfredelesc un tril
Prin lucerne și trifoiuri de munte ?
Mai ești înmiresmată punte
Peste râul umil ?
Ne vom duce tot mai departe,
Buni ca sarea-n bucate
Sau vom trage cu arcul de vânt
Până când se va-nfițe-n pământ
Săgeata ce-aleargă spre moarte ?

OARE CE VÂRSTĂ AU GÂNDURILE MELE ?

Dacă trec pe colina durerii
Văzul mi-e limpezit
Precum miezul

Din bobul de grâu
Care arde în crezul
Secerişului din vipia verii?

Astfel aflu că viaţa nu-e decât
Clipa în care noi am pierdut
Legătura cu lacrima
Ce din noi a fost smulsă
Şi am uitat cum s-a înalţat Iisus,
Sus, cât poate El să ne suie.

LUME PIERDUTĂ

Jar nestins
Al Divinului Foc
Din lumea pierdută
Între lumina
Pe care poţi s-o atingi
Şi sufletul
Totdeauna ascuns.

BALCANICA

Ai căzut
Într-o nemărginită capcană
De când ți s-a urcat
Tronul la cap.
Lumea se scaldă
Într-o baie politică
Iar țara
E o ruină medievală.

Dumnezeule!
Cine o să ne scape de tine,
Sau, altfel spus,
Cum o să poți tu scăpa
De funia care
Îți înlănțuie picioarele?
Dobitoc priponit
De țaruşul istoriei.

MEIN GOTT!

Se spune că femeia
E fără de Dumnezeu
Și totuși
Cum ai plămădit-o,
O, Doamne
Dacă în chipul ei
Ai pus sufletul Tău?
Și cum se face
Că sufăr văzând-o
Și-mi vine ei, să mă închin
Și uit de Tine mereu?

Dacă în chipul ei
Ai pus toată dragostea
Din sufletul meu,
Atunci cum se face
Că o lași pe pământ
Când Tu, bine vezi
Că se vrea Dumnezeu?

OCHIUL ȘI SÂNUL

1.

Ce poate
Străluci mai mult
Și mai mult
Decât ochiul
Unei femei
Când se-aprinde?

2.

Dezvelirea
Sânului unei femei,
Hrană mai bună
Decât alăptarea.

DE DRAGOSTE

Iubirea

Are mâini și picioare.
Cu mâinile-ntinse
Aleargă spre mine
Până se împiedică
În smocul de iarbă
Crescut pe cărare.

2.

Lasă-mă
Așa cum a dat Dumnezeu!
Mie și pomilor
Ne place
Să ne dezbrăcăm
pe-ntuneric.

3.

Vino, iubito,
Noi suntem învățăceii lui minii.
Vom intra în bibliotecă neguroasă
Și vom deschide tomul
Care-ți descrie trufia.

4.

Somn
Gustat cu lingura pleoapelor.
Trezește-te,
Vis de furat!

EPITAF

Am iubit o femeie cândva
Precum raza din zori.
Strecurată-n așternut
Sânii ei
Îmi tăiau respirația -
Trupul meu în floarea.

ULTIMUL CUVÂNT

Aici odihnește

Cel care n-a fost bun
De nimic altceva...
Decât de iubit.

Femeia
Care la mine venea
Avea mireasma
Colinei de fragi.

Trecătorule,
Află și tu
Cum șoptea:
Fă cu mine ce vrei -
Dumnezeu ne-o ierta!

BIOBIBLIOGRAFIE

Este fiul unui filogerman pe nume Aivaz Voka. S-a născut la Şipkoviţa (Macedonia). Marin Sorescu îl considera *un foarte bun român* (după mamă) și *un foarte bun albanez* (după tată). A absolvit Facultatea de Filozofie la Universitatea din Priştina (Limba și literatura albaneză). Între timp, a urmat cursuri de specializare a limbii române, la Universitățile din Viena și Bucureşti. Este un tezaur de suflet românesc, doctorand al Universităţii din Bucureşti, membru a Uniunii Scriitorilor din România, redactor-şef al revistei *Albanezul/Shqiptari*, autor a numeroase articole despre aromânii din Balcani, românii din Valea Timocului și albanezii din Kosova. Pentru activitatea culturală și publicistică în folosul societăţii, a fost nominalizat din partea Institutului Biografic American (ABI), *Omul Anului 2001*.

De-a lungul timpului, a publicat mii de versuri din opera a peste 50 de scriitori și istorici români în limbile albaneză, macedoneană și slovenă, precum și unele volume aparținând poezilor Nichita Stănescu: *Ekspozitë e të palindurve/Expoziția celor nenăscuți* (Priştina, 1986); Anghel Dumbrăveanu: *Kënga e mullibardhës/Cântecul sturzului* (Scopie, 1986); Slavco Almăjan: *Xhuxhmaxhuxhët harruan të rriten/Piticii au uitat să crească* (Priştina, 1989); Marin Sorescu: *Eja të ta them një fjalë/Vino să-ți spun un cuvânt* (Priştina, 1990), etc. **Bibliografie lirică:** *Kaltrina* (ediție bilingvă, română-albaneză, Editura Kriterion, Bucureşti, 1994); *Dardania* (ediție bilingvă, română-albaneză, Editura Deliana, Bucureşti, 1999); *Zjarr i Shenjtë/Foc Sacru* (Tetova, R. Macedonia, 2001); *Lumina Dardaniei* (Editura Muzeul Literaturi Române, Bucureşti, 2004); *Drumul iadului spre*

Rai (Editura Academiei Internaționale Orient Occident, București, 2005), *Cu sufletul pe buze* (în curs de apariție).

REFERINȚE CRITICE

Inspirat de ființa zânelor noastre frumoase ca un răsărit de soare, Baki Ymeri este poetul fabulos și cutremurător care crede în steaua iubirii. Cultural, confesional, etnic și patriotic, el aparține atât românilor, cât și albanezilor. Adică: este cel de o ființă cu suferința și căldura noastră. Prin lucrarea sa culturală, Baki Ymeri arată un punct luminos, comun și tandru. El aparține nu numai limbilor română și albaneză, ci și limbilor germană, franceză, bulgară, macedoneană, slovenă, sârbocroată, aromână, italiană, până la zece, ca un Cantemir întors prin Istoria hieroglifă spre poem, ca un cântec care caută o Europă mașteră. Ce bine că poetul nu ocolește izvoarele! Cum de s-a oprit tocmai aici unde, alături de noi, și el a devenit poet! O fi oare o răscruce? O fi oare o mirare? O fi oare ceva dat care ne alege? Baki Ymeri este poetul care stârnește ninsoarea în limba română. El reface un drum întreg, numai ca să dea o definiție versului său în albaneză, care albește mirarea limbii române (**Victor Marin Basarab**)

Născut pe meleagurile albano-aromâne din Macedonia, și copleșit de nostalgia originilor, Baki Ymeri a venit ca un pelerin în România, patria mamei sale. Excelent traducător al literaturii române în limba sa paternă, ca unul care cunoaște zece limbi, desfășoară o intensă și lăudabilă activitate culturală în a doua lui patrie. Dar, el nu este numai un simplu traducător, ci este, înainte de toate, un veritabil poet. Mărturie stau volumele de versuri în ediție bilingvă (româno-albaneză), în care poetul și cercetătorul științific, dovedește printr-o sumedenie de cuvinte comune, străvechi, înrudirea neîndoielnică a celor două limbi și popoare. Prin aceste inspirații, el a aprins un curcubeu strălucitor, arcuit simbolic între Marea Adriatică și Marea Neagră, între Râul Băiasa și Dunăre, între Munții Pindului și Carpați, locuiți pe vremuri, în exclusivitate, de numeroasele triburi traco-ilire autohtone.

De origine albano-română-aromână, poetul Ymeri este o sinteză admirabilă și un autentic vates: poet și profet totodată. Cu candori de înger și vâlvori de heruvim. Liric duios și caustic, mângâie și arde, cântă și șfichiuiie, șoptește dulce și tună năprasnic, în cuvinte simple, nerimate, dar pline de sevă lirică, vie și clocotitoare. Setos de frumusețe, iubește florile, pomii, animalele, eternul feminin. Poezia, neamul, visul, sublimul. Poet modern, ca structură spirituală și formă literară, versul lui irupe din adâncuri ancestrale,

simplic și natural, ca un izvor irepresibil, încărcat de frumusețe aspră și primitivă, incantatorie. Terestru și sideral, umblă vrăjit printre oameni, nu totdeauna înțeles, nu rareori rănit. Sufletul lui urcă mereu în zboruri înalte spre sfere ideale, ori coboară obsedat în adâncuri infernale, după neuitata lui Euridice. De aceea, sufletul lui nu are și nu va avea niciodată astâmpăr. S-a născut sub semnul tutelar al misterioaselor zeități traco-ilire: Zamolxis, Dionissus și Orfeu. Ce putea ieși decât un fascinant rapsod, beat de frumuseți eterne? (**Ionel Zeana**)

Născut pe meleagurile aromâno-albaneze din Macedonia, Baki Ymeri este un mesager inspirat al poeziei în ambele direcții: din Albania spre România și din România spre Albania. Prin tălmăcirile sale laborioase, el a reușit să cucerească simpatia și prețuirea, atât a cititorilor din Kosova, Albania și Macedonia, cât și cea a confrăților săi din partea stângă și din partea dreaptă a Prutului. Bucuria lui B.Y. de a crea în cele trei limbi materne: română, albaneză și limba poeziei, este bucuria unui cercetător pasionat în domeniul relațiilor spirituale româno-albaneze, privite și cercetate cu temeinicie și respect, până la Eminescu și de la El înapoi. Poezia lui Baki Ymeri are menirea sfântă de a ține nestinsă flacăra cea vie a unui destin comun, străvechi și zbuciumat, al celor două popoare, *care izbucnește strălucind, din mușuroaiele stelelor*. (**Marin Sorescu**)

Apreciat traducător de poezie românească și doctorand al Universității din București, poetul Baki Ymeri, reprezintă fenomenul mai rar al unui bilingvism născut nu doar din ușurința de a poetiza atât în română cât și în albaneză, ci mai ales - credem noi - din conștiința unui destin comun, a unei "Balcanii" originare, situate dicolo de toate diferențierile etnice sau istorice. Pentru Baki Ymeri poemul va fi astfel întotdeauna expresia unei încordări, a unei neliniști care îl plasează sub semnul "dramei sacre" a poeziei dintotdeauna și de pretutindeni (...). Dacă prin asemenea trăiri marcat duale, poetul *Kaltrinei* reface în stil personal câteva din experiențele fundamentale ale modernismului, timbrul său original trebuie căutat însă în capacitatea de a trece, aproape pe nesimțite, de la drama metafizică la cea a impactului cu istoria, care dobândește aici culoarea, lipsită de orice propensiune spre pitoresc, a balcanismului. Un balcanism cu accente evident tragice, generate de un acut sentiment al fatalității istorice, al cărei "mare mecanism" e demontat de Baki Ymeri, cu mijloacele unui poet autentic (**Octavian Soviany**).

Poet de excepție al iubirii și patriot desavârșit, Baki Ymeri aduce un univers aparte în lumea poeziei românești. Citind cu dragoste și înțelegere

poemele domniei sale, veți înțelege că ele sunt născute din suferință, disperare, iubire și credință. Autorul acestor versuri, suflet nobil și înțelept, scrie poezia cea mai sfântă și dragă vieții: cea venită de la Dumnezeu, și care aduce cu ea lumina adevărului. Prin sensibilitatea sa poetică, Baki Ymeri știe să ne pună sufletele în mireasma de busuioc și de fragi, ca în Raiul fericirii nepământene. Versurile domniei sale au gustul de miere al spiritualității albano-române. În lirica sa de dragoste, Baki Ymeri este fantastic, și tocmai prin aceasta, fascinant. Dar nu numai atât. În poezia acestui suferitor de frumos, veți descoperi acel eros divin al limbii, care depășește dragostea pământeană și este propriu, numai adevăraților poeți. (**Emilia Dabu**)

Baki Ymeri este extraordinar de comunicativ, de parcă ne-am ști de când e lumea. El este legat prin fire tainice de noi, de acest inconfundabil spațiu transilvan. În urmă cu 60 de ani, mama poetului, doamna Aurelia Graur, se lega pe viață de Aivaz Voka, cel ce sub imperiul miraculos al dragostei, ar fi fost în stare, după cum se și mărturisește într-o scrisoare, o căută pretutindeni, chiar dacă ar fi trebuit să meargă și în ...America! Aurelia Graur l-a urmat pe tatăl viitorului poet albano-român, din dragoste. L-a urmat la bine și la greu, la necaz și la bucurii. (**Nicolae Băciuț**).

Poetul, traducătorul și publicistul Baki Ymeri se înscrie în rândul creatorilor de surprize literare. El însuși este surprinzător. Prin preocupările sale permanente, el cultivă cele mai înalte sentimente de iubire, frățietate și toleranță, contribuind la firescul relațiilor interetnice și interconfesionale. De când l-am cunoscut, și până în prezent, cărturarul Ymeri a dat destule probe de patriotism, sacrificându-și, chiar și întreaga tinerețe, în slujba sfintei cauze culturale româno-albaneze. Poetul și traducătorul Baki Ymeri, este un subiect de mândrie culturală, care trebuie admirat, prețuit și sprijinit. (**Gelcu Maksutovici**)

Pentru poezie, nu ajunge doar “știința”, mai e nevoie și de intuiție, de vis, de imaginație, cultură, suflet. Baki Ymeri este un poet albano-român, etnic vorbind: fiul unui albanez, adică și al unei românce. Ceea ce se reflectă și în poezia sa, în dublul lui sentiment patriotic. Cine parcurge textele autorului, își da seama că el scrie relativ ușor, versul țîșnându-i firesc, inspirat, așa cum respiră, ca dintr-un șipot de apă proaspătă, de munte. Baki Ymeri este, dealtfel, un poet autentic, în clipele lui de grație. Poezia originală a lui Baki Ymeri, se remarcă prin reflecție profundă, perpetuu polemică, de situare în lume, ca și în universul interior. Vers liber, înnobilit de metafora densă și expresivă. (**Hristu Cândroveanu**).

Bătăios până la violența verbală când își apără o idee, tenace și perseverent, amabil și politicos cu partenerul de dialog, trăgând cu coada ochiului la fetele frumoase (se crede un soi de Victor Eftimiu în materie), el a reușit să se facă tuturor simpatic. E vorba de Baki Ymeri, un visător cu plăcerea lecturii și darul poeziei. Dacă e să-i dăm crezare, a avut până acum o viață demnă de un Rimbaud sau măcar de un Panait Istrati, între altele a fost persecutat de autoritățile comuniste iugoslave, pentru faptul că l-au prins ducând, aidoma lui Badea Cârțan, cărți albanezilor și românilor macedoneni.

Ca poet, personajul nostru visează "*insule pline de lumină*", scrie mult și confrății, de la Marin Sorescu și până la Hristu Cândroveanu, i-au prețuit râvna și harul. Și cum să nu fie așa, de vreme ce condeiul lui iscă versuri precum acestea: "*Cu pielea ta luminezi stelele,/ Cu gasul tău sorbi izvoarele,/ Cu buzele tale încălzești iernile,/ Cu gura ta rostești rugăciunile,/ Cu ochii tăi orbești zorile,/ Cu numele tău albești zilele./ Cu sângele tău înroșești rodiile,/ Cu sânii tăi străpunși nopțile,/ Cu pântecul tău rotești soarele,/ Vezi?!/ Cu pântecul tău rotești soarele.*" (**Florentin Popescu**)

Printre poeții români de astăzi, Baki Ymeri trece drept un personaj pitoresc. Și chiar așa e. Ceea ce vrea să însemne că acest poet al iubirilor lirice, se simte aici ca în prima sa patrie. În alți termeni, în virtutea dreptului său afișat de dublă cetățenie (macedo-română), Baki Ymeri, de trei decenii, promovează în străinătate spiritualitatea românească, traducând remarcabil peste 50 de poeți, prozatori și istorici români. În teoria textelor sale, străbate, printre altele minunății, și dorința de comuniune spirituală, a românilor, albanezilor și aromânilor, din Macedonia, Kosova și Valea Timocului. (**Marin Codreanu**)

Baki Ymeri a obținut grație rădăcinilor sale ardelene, cetățenia română. Prin volumul *Kaltrina*, și-a câștigat cetățenia în poezie. Cartea citată are marele merit de a consacra o temă nouă în lirica română: aceea a durerii balcanice. Într-adevăr aproape jumătate din poemele acestui volum sunt închinare trecutelor, prezentelor și viitoarelor încercări pe care istoria le-a scris în fața popoarelor noastre. Poezia lui Baki Ymeri recomandă un poet frământat de neliniști balcanice, vechi de când e lumea. Un poet format, pe care-l mai așteptăm în spațiul literaturii noastre. (**Marius Dobrescu, 1995**)

Apreciat traducător de poezie românească și doctorand al Universității din București, poetul Baki Ymeri, originar din regiunile albano-aromâne ale Macedoniei, reprezintă fenomenul mai rar al unui bilingvism născut nu doar din ușurința de a poetiza atât în română cât și în albaneză, ci mai ales - credem noi - din conștiința unui destin comun, a unei "Balcanii" originare, situate dicolo de toate diferențierile etnice sau istorice. Pentru Baki Ymeri

(*Kaltrina*, 1994), poemul va fi astfel întotdeauna expresia unei încordări, a unei neliniști care îl plasează sub semnul “dramei sacre” a poeziei dintotdeauna și de pretutindeni (...). Dacă prin asemenea trăiri marcat duale, poetul *Kaltrinei* reface în stil personal câteva din experiențele fundamentale ale modernismului, timbrul său original trebuie căutat însă în capacitatea de a trece, aproape pe nesimțite, de la drama metafizică la cea a impactului cu istoria, care dobândește aici culoarea, lipsită de orice propensiune spre pitoresc, a balcanismului. Un balcanism cu accente evident tragice, generate de un acut sentiment al fatalității istorice, al cărei “mare mecanism” e demontat de Baki Ymeri cu mijloacele unui poet autentic (**Octavian Soviany**, 1996).

Poet de excepție al iubirii, patriot desavârșit, Baki Ymeri aduce un univers aparte în lumea poeziei românești. Citind cu dragoste și înțelegere poemele domniei sale, veți înțelege că ele sunt născute din suferință, disperare, iubire și credință. Autorul acestor versuri, suflet nobil și înțelept, scrie poezia cea mai sfântă și dragă vieții: cea venită de la Dumnezeu, și care aduce cu ea lumina adevărului. Prin sensibilitatea sa poetică, Baki Ymeri știe să ne pună sufletele în mireasma de busuioc și de fragi, ca în Raiul fericirii nepământene. Versurile domniei sale au gustul de miere al spiritualității albano-române. În lirica sa de dragoste, Baki Ymeri este fantastic, și tocmai prin aceasta, fascinant. Dar nu numai atât. În poezia acestui suferitor de frumos, veți descoperi acel eros divin al limbii, care depășește dragostea pământeană și este propriu, numai adevăraților poeți. (**Emilia Dabu**, 1999). Baki Ymeri este, într-adevăr, un poet. Pur și simplu. Rod al unei experiențe spirituale speciale (care trăiește simultan în două culturi, în două limbaje), român și albanez în același timp (mama poetului, Aurelia Graur - româncă din Ardeal, tatăl poetului - albanez din Șipkovița). Poezia lui Ymeri are o specificitate evidentă, un amestec indelebil de straniețate. Nu știu ce înseamnă Dardania, dar un lucru este cert: Dardania este un cuvânt frumos, cum frumoase sunt și poeziile lui Baki Ymeri. Ciudat acest om (și poet) Baki Ymeri. Frumoasă această Dardanie! Această insolită "Cântare a Cântărilor" balcanică - idolatră, sceptică, îngerească, profană, ironică, patetică, rugă și tandra impresie. (**Ștefan Ioanid**, 1999).

Baki Ymeri are un ochi curios și luminat de flacăra sentimentului înalt. Are în plan antologii de versuri, dicționare, eseuri...toate strâns legate de ceea ce numim trecerea literaturii române, dincolo de hotarele țării. (**Ion Lotreanu**, 1974). Dragostea lui Baki Ymeri pentru plaiurile noastre mioritice este impresionantă. România este patria de obârșie a mamei sale, și în această țară, a întâlnit frumusețea spirituală a unui popor ospitalier. În activitatea sa de traducător literar, a debutat cu Eminescu. În drumul său spre Germania, s-a oprit la Viena, să vadă locurile pe unde a trecut Eminescu, s-a

înscris la Universitatea din Viena, urmărind cursuri de limba și literatura română, frecventând concomitent și Parohia Ortodoxa Română, tot de dragul lui Eminescu (**Paul Ducea**, 1986). Baki Ymeri este unul dintre cei mai devotați prieteni ai României. Încântat de frumusețea plaiurilor noastre mioritice, el este cel care a tradus și publicat în străinătate, peste 50 de scriitori și poeți români. (**Gheorghe Daragiu**, 1990). Baki Ymeri pare a fi un temperament voluntar, și te cucerește repede, prin entuziasmul său nedisimulat, față de tot ce este românesc, și ce ar putea să constituie o punte de legătură, între spiritualitatea română și albaneză. (**Eugen Șerbănescu**, 1991). Poemele de scurtă respirație (unele - compuse chiar dintr-o singură frază, fără a avea totuși concizia ostentativă a haik-urilor) sunt naive, în sensul bun al cuvântului, și grațioase. Reminișcențe din basme, din poezia populară, alternează spontan cu originalitățile unui poet de azi: "*Vrăjit pare totul / În turnul această: / Odăi fermecate, / Fermecate fete / Pe care încă nu le cunosc*" (Gânduri). (**Alex. Ștefănescu**, 1995)

Baki Ymeri este extraordinar de comunicativ, de parcă ne-am ști de când e lumea. El este legat prin fire tainice de noi, de acest inconfundabil spațiu transilvan. În urmă cu 60 de ani, mama poetului, doamna Aurelia Graur, se lega pe viață de Aivaz Voka, cel ce sub imperiul miraculos al dragostei, ar fi fost în stare, după cum se și mărturisește într-o scrisoare, o căută pretutindeni, chiar dacă ar fi trebuit să meargă și în ...America! Aurelia Graur l-a urmat pe tatăl viitorului poet albano-român, din dragoste. L-a urmat la bine și la greu, la neceaz și la bucurii. (**Nicolae Băciuț**, 1995). Poetul, traducătorul și publicistul Baki Ymeri se înscrie în rândul creatorilor de surprize literare. El însuși este surprinzător. Prin preocupările sale permanente, el cultivă cele mai înalte sentimente de iubire, frățietate și toleranță, contribuind la firescul relațiilor interetnice și interconfesionale. De când l-am cunoscut (1971) și până în prezent, cărturarul Ymeri a dat destule probe de patriotism, sacrificându-și, chiar și întreaga tinerețe, în slujba sfintei cauze culturale și naționale, româno-albaneze. Prin creația sa, el continuă strălucita tradiție a renăceniștilor care au pus în România, bazele sănătoase ale limbii, literaturii, presei și științei albaneze. Poetul și traducătorul Baki Ymeri, este un subiect de mândrie culturală, care trebuie admirat, prețuit și sprijinit. (**Gelcu Maksuti**, 1999)

Îmbătat cu aerul iubirii, atins de aripile îngerului dragostei, sensibil față de orice manifestare, fie ea și subtilă a ființei umane, fermecat de feminitate, de gingășia fizică a femeii, Baki Ymeri încearcă redarea acestei retrăiri prin versuri. Îl bucură această retrăire, ce-i dă energie și vitalitate. Așadar, poezia este o reacție verbală, un gest verbal cu totul deosebit. Ea devine o "salvare" a sufletului, un mod de evadare, dar și un mod de a rămâne în prezent, altfel spus, un balsam și o rănire a sufletului în același

timp, un semn al singurătății și al prezenței unei alte ființe. Evident, și din punct de vedere cantitativ, paleta acestor poezii este esențialmente lărgită. Înclinația e spre poezia de dragoste, unde sunt atinse performanțe artistice. Poezia devine o realitate reală și virtuală pentru autor. Discursul poetic capătă trăsăturile unui discurs oniric, unde coerența logicii poetice devine entropică. Poezia lui Baki Ymeri este plină de farmec, este sonoră și cursivă. Autorul preferă acel discurs poetic care transmite înțelesuri subtile și discrete. El tinde spre descifrarea misterului. Poezia se codifică și devine mai familială după acest proces de descifrare a asociațiilor, imaginilor și a descifrării modului metaforic al gândirii poetice. În general, opțiunea sa rămâne poezia scurtă, altfel spus, îi place să vorbească puțin, dar sugestiv. Gândirea este concentrată, iar “vorbirea” se petrece dintr-o “răsuflare”. (Luan Topciu, 1999)

Prin mijloacele sale lingvistice de ultima oră, Baki Ymeri ne îndeamnă la o cultură poetică nuanțată, de percepere a verbului prin măiestria devoratoare a metaforei. Fiorul artistic se întrepătrunde cu grijă prin fibra strălucitoare a verbului, îndemnându-te la discreție, la meditație, în așa fel încât odată cartea citită, să simți nevoia să o iei de la început. Procedând în felul aceasta, ai să vezi că Baki Ymeri e un poet interesat de frumusețea cuvântului, de stările omului în general. Psihologic vorbind, la Baki se va descoperi psihologia unui univers de carte de poezie de curaj, din care abundă strălucirea, nemurirea. Poetul se așază la masa de scris, cu speranțele inepuizabile de a scrie în graiul mioritic al cuvintelor, pentru românii de pretutindeni. Dovezi sunt suficiente prin poeziile din care, poeții și cititorii de rând, indiferent de culoarea lor politică sau rasială, au de învățat lucruri splendide, pentru sertarele sufletelor lor, care nu totdeauna sunt pline cu bijuterii. Deci, fără rezervă o spun, și nu din exces de zel, *Kaltrina* lui este o carte consistentă de poezie de bună calitate, în care picanteriile și livrescul, sunt la valoarea lor normală, de sugerare a unor stări lirice formidabile, cărora trebuie să te apleci, și să le acorzi atenția necesară, pe măsura celui ce le-a creat. (Ion Machidon, 1999)

Autorul acestor versuri este îndrăgostit fără leac de limba și literatura româna (*în limba română mi-e dor/ te iubesc în limba română*, din volumul *Dardania*), de poporul român, de România. Baki Ymeri este un fără hodină mesager pe drumul poeziei care curge între România și Albania - a tradus, de pildă, din peste 50 de poeți, prozatori, esești români - Eminescu, Eftimiu, Sadoveanu, Ana Blandiana, Marin Sorescu, Gabriela Melinescu, Mircea Dinescu, Constanța Buzea, Eugen Uricaru, Ion Horea, Cassian Maria Spiridon, Anghel Dumbrăveanu, Carolina Ilica, Traian T. Coșovei, Dan Verona, Marin Codreanu, Al. Condeescu, Grete Tartler, Cornel Moraru, Marius Tupan, Nicolae Băciuț, Traian T. Coșovei, Doina Cetea, Horia

Bădescu, Dumitru M. Ion, ș.a.m.d. La Baki Ymeri *cronotropul* poate fi analizat mai ales în poezia cu tentă socială - arealul vizat fiind foarte larg, de la Durrës la Odessa, de la Timișoara în Balcani.

Arealul suferințelor poporului albanez și al celui român, vine la Baki Ymeri din adâncurile istoriei - care *intră și iese pe uși* (Scrisoare), de la teritoriile iliro-traco-getice, până în zilele noastre de *sfâșiere*, a acestui teritoriu în țări sau frânturi de țări, în care *mamele noastre-ntocmesc/ Zi de zi un dicționar traco-tragic/.../În vreme ce eu/ Cu mine însumi vorbesc/.../ Despre asedii dușmane/ și cetăți scufundate* (Ars poetica). Sau: *Mentorul meu/.../ Încălzește vetrele dacilor* (Mentorul meu). Baki Ymeri este preocupat și de definirea unui crez poetic, a unei ars poetica (*Alergând după frumusețe, Ars poetica, Exerciții de singurătate, Poezia*). Dar lirismul lui este cel mai bine pus în valoare în poeziile de dragoste, pentru că este **un poet al iubirii**. Elemente ale naturii (în special flori, parfumuri, miresme) apar recurent în versurile sale, constituind un fundal preferat al eroticii - *buzele tale sunt fragi* (Sărutul), *Floare tăcută erai/.../ Lujerul tău de multă vreme ătia* (Buze înflorite), *Cum să nu-mi placă mirosul amar/ Al acestui amoral trandafir* (Alergând după frumusețe). (Marius Chelaru, 2004).

De remarcat că drumul lui Baki Ymeri nu se lasă dedus doar din lectura poeziei luată ca stare de moment, fără să se oglindească, să se rostească pe sine din perspectiva sinelui socio-politic, un îndârjit apărător al repaosului relativ dintre nații, religii și vârste, sentiment absent la românii secolului XXI. "*Ai căzut/într-o nemărginită capcană/De când ți s-a urcat tronul la cap./Lumea se scaldă într/o baie politică/Iar țara/E o ruină medievală./Dumnezeule!/Cine o să ne scape de tine,/.../Dobitoc priponit/De țărșul istoriei*" (Balcanica). Cunoscător a zece limbi străine, albano-aromâno-românul Baki Ymeri reușește să demonstreze că este mai mult îndrăgostit de limba și literatura română, de destinul comun "*străvechi și zbuciumat, al celor două popoare, care izbucnește strălucind, din mușuroaiele stelelor*". Poate de aici și simplitatea esențială a poeziilor sale, naturalețea lor exemplară, propulsându-l în viitorul-prezent ca aghirotant al vremilor necesității imediate de lirism în imagine și gest. Un excelent alergător contra cronometru după frumos acest Baki Ymeri, un îndrăgostit incurabil de limba română, un poet pentru care verbul în ipostaza de logos, este o antenă parabolică, singurul mijloc capabil să personifice demiurgul din el: "*Cât oare voi mai alerga-După frumusețea această-De cireașă amară-Ce tace-mbiindu-te-Și apoi-Pe sine se părăsește?!"*. (Ilie Olaru-Delavulpești, 2004)

CETATEA BUCURIEI

Lucian Gruia

Ca absolvent al Facultății de filosofie din Priștina, Baki Ymeri a aflat desigur de Cetatea Ideală imaginată de Platon, în care filosoful ostraciza poeții, neconsiderându-i demni pentru funcții publice, întrucât trăiau cu capul în nori, nu dovedeau spirit practic, prin gura lor, totuși, în momentele de har, se rostea Zeul. Revoltat de această viziune, îmi place să cred că Baki Ymeri a construit în replică o Cetate a Bucuriei în care tronează poetul și muza sa: „Nicăieri nu există pe lume / Nopti mai mici și clipe mai mari/ Și/mai adânci ca în Cetatea Bucuriei./.../ Te rog, vino încă o dată/ Cu femeia aceea!/ E atât de dulce și frumoasă/ De parcă în suflet ar avea un izvor/ pe care trebuie să-l bei.”

Cetatea Bucuriei este desigur Cetatea Iubirii în care s-a născut zeul Eros ca reprezentant al iubirii trupești, partea plăcerii din iubirea creștinească adusă de Iisus Cristos: „Un val de munte/ Sau de noblețe/ Mă-nconjură cu smirnă și mir/ De două mii de ani/ Precum un mesager înaripat/ Spre Cetatea Bucuriei alerg/ Să te aflu.” Și tot în replică la Platon, Baki Ymeri cântă dragostea carnală, instinctuală, efemerul din lucruri, aparența, nu femeia ideală. Epicureic, poetul se lasă fascinat de trupul femeii, nu de sufletul ei care se arată când amăgitor, când curat: „Vara eu scriu numai versuri de dragoste/ Pe care le public/ Cu litere enorme, de aur,/ Pe papyrusul trupului tău.”

În descrierea foarte sumară a femeilor iubite (sâni, buze, ochi) regăsim mitul gemezei Afroditei din spumele mării: „Scoica sânilor tăi/.../ Era precum spuma/ La marginea mării.” În Cetatea Bucuriei, vestală este femeia îndrăgostită care menține focul sacru al iubirii: „Tu aprinzi focul sacru/ în clipele/ rugăciunilor reci.” În viziunea lui Baki Ymeri dragostea este curată, luminoasă, catharctică: „Am venit/ Ca o lumină de prânz/ În preajma ta.” Lumina lichefiată devine mierea de pe buzele ei: „Nevăzute albine/ Îți desenau pe buze o inimă”. Întruchiparea femeii implică întâlnirea dintre sacru și profan, din moment ce în aceeași înfățișare a chipului ei se întâlnește îndrăgostitul și Dumnezeu: „Se spune că femeia/ E fără Dumnezeu/ Și totuși/ Cum ai plămădit-o,/ Dacă în chipul ei/ Ai pus

sufletul Tău?/.../ Dacă în chipul ei/ Ai pus toată dragostea/ Din sufletul meu...”.

Poetul a adoptat deviza: *trăiește-ți clipa*, în urma unor îndelungi meditații: „Cine oare a zis/ Că timpul nu există/ Și că el totuși/ Ne va înghiți?// Cine oare a zis/ Că forma e goală/ și golul e forma/ Iar cel mai bun viitor/ E prezentul?// Alături de Floarea însângerată/ Eu cresc arzând.” De acum înainte a devenit un fel de Don Juan balcanic, riscând totul pe cartea iubirii: „Aici odihnește/ Cel care n-a fost bun/ De nimic altceva.../ decât de iubit.// Femeia/ Care la mine venea/ Avea mireasma/ Colinei de fragi.// Trecătorule,/ Află și tu/ Cum șoptea:/ Fă cu mine ce vrei/ Dumnezeu ne-o ierta!” (*Ultimul cuvânt*)

Lumina Dardaniei nu e numai un volum de poezii de dragoste. Întâlnim preocupări filologice legate de cuvintele comune ale limbilor albaneză și română, meditații existențiale și o frumoasă trăire a spațiului mioritic pe care numai cineva care are în sânge tradiția noastră comună o poate simți: „Nicăieri nu se aude ca aici/ Trenul timpului/ Alunecând ritmic pe șine./ Greierii sar/ Din coaja de nucă a somnului/ Și iarba vibrează./ Dar iată acum,/ În locul trenului/ În fața noastră se-ntinde/ O colină/ care ne-mblânzește.” (*Gară transilvană*). (**Baki Ymeri**, *Lumina Dardaniei* (Ed. Muzeul Literaturii Române, București, 2004)

- **Frumusețea feminină ca un spațiu divin**

Călătoria retrospectivă, chiar fugară, prin viața și opera domniei sale, mi-a permis să văd, să simt și să apreciez distincția și delicatețea lucidă cu care știe și poate să se apropie de cel puțin două dintre vechile probleme majore ale Europei: Iubirea pentru Femeie și Pacea în Balcani.

În lirica universului ymerian, frumusețea feminină are rezervat un amplu spațiu. Deși subtil, poetul lasă să se simtă că nici nu vrea să fugă de puterea ei de seducție. Femeia poartă în trupul său atâtea frumuseți tainic ascunse care așteaptă cu nerăbdare să fie culese. Unei feministe, care știe că principalul drept social-politic al femeii este acela de a fi iubită, mesajul sentimental al lui Baki Ymeri nu poate decât să placă: *Vrăjit pare totul/ În turnul acesta:/ Odăi fermecate,/ Fermecătoare femeii/ Pe care încă nu/ Le cunosc./ Cred că ele sunt/ Ca și florile vrăjite,/ Mușcate de iubire/ Și de gustul nerăbdării/ De a se alinta./ / Totul pare vrăjit/ În turnul acesta:/ Până și havuzul din curte/ Șoptește versuri de iubire/ Până și eu, care/ Nu știu*

prea bine/ De unde/ Poate să-nceapă dezastrul,/ Mă lăcomesc să rămân.
(Gustul nerăbdării)

Unii nu înțeleg de ce Ymeri reproșează firii umane nestatornicia comportamentului erotic. Vocea sa de împătimit revoltat în fața rețelilor umane se ridică, intransigent, împotriva sadismului, homosexualității sau infidelității conjugale. Și asta pentru că el crede cu sinceritate în Iubire, adoră frumusețea Femeii, fiind, până în adâncul masculinității sale, un adevărat poet al Iubirii. Prietena mea, Ilzi Sora, lucrând la o traducere a poemelor sale în italiana, a calculat cu ce frecvență apare imaginea sânilor. Plăcută constatare! Sânul devine o prezență vrăjită care aduce în prim plan misterul relației interpersonale cu caracter erotic. Fără a insista, cred că, raportat la alte tipuri intelectuale masculine, poeții pot avea o capacitate particulară de a iubi, pe care aș numi-o inteligență erotică. Să fie oare Poetul un tip-inteligent care poate pune mai mult rafinament în relația sa cu Femeia, decât tipul-intelectual, pur și simplu? Inteligența presupune imaginație și creativitate. Femeia așteaptă de la bărbat ocrotire, stabilitate, imaginație și creativitate. Dar și senzualitate și rafinament cultural. Poemele de iubire ale lui Baki Ymeri trădează un bărbat inteligent și sentimental. Iar inteligența sa pare direct proporțională cu propria-i capacitate de raportare erotică la femeie, senzualitate și virilitate: *Sărutul e arta/ care aprinde focul sub piele.// Mândra mea este gustul fericirii,/ Floarea care aduce bucurie,/ Sfântă mare nerușinare.// „Femeie, ce mare/ porți în inimă/ și cine ești”,/ întrebă Blaga/ în vreme ce eu adaug:/ Dumnezeule,/ Cum ai făcut-o pe femeie/ Atât de frumoasă și dulce,/ Pentru a o săruta cu mierea sufletului?*

Fără a uita, nicidecum, să mediteze asupra dramaticei și complexe fărâmițate istorii recente a Balcanilor, unde popoare și religii cu rădăcini neștrăine ce se unesc pierdute în neguroase alte dispute locale, se zbat într-o, pe cât de naivă și zadarnică, pe atât de nouă și distrugătoare rivalitate: *Tot ce mai rămâne/ Ca hrană/ E doar nerușinarea/ Trecutul se-ngroapă de viu – / O, vitejilor,/ Ce război/ Duceți voi/ Impotrivă/ Bucatelor !/ / Din istorie, iată,/ Urlând se aude/ Un câine –/ Stăpânul său,/ Megalomanus Balcanicus,/ Il întărită/ Arătându-i un Os.* (Homo balcanicus)

Vocea publicistului Baki Ymeri se înalță și împotriva fundamentalismului sau totalitarismului, dar și alcoolismului sau prostituției. Manifestare a sexismului, racolarea tinerelor pentru rețelele de prostituție îngrijorează atât în România cât și în Balcani, spații prea curând ieșite din ghearele unui experiment politico-socio-economic eșuat, dar, încă, neasumat. „E dureros să știi că fac unii trafic cu surorile noastre din Moldova și România”, îmi mărturisea Baki Ymeri, nu demult, într-un dialog purtat în Biblioteca domniei-sale.

Institutul Biografic American (ABI) l-a nominalizat **Omul Anului 2001** pentru activitatea culturală și publicistică în folosul societății: *Măntrec pe mine însumi mergând./ Respirând aud/ O sonoritate astrală/ Bătându-mi în tâmples./ Mă trezesc murmurând./ Suntem frați/ Încă din antice vremuri:/ Mereu atacați, / Mereu înșelați,/ Mereu jefuiți și răniți/ Mamele noastre-ntocmesc/ Zi de zi un dicționar traco-tragic/ Cu ierburi de leac,/ În vreme ce eu/ Cu mine însumi vorbesc/ Despre democrația miresmelor/ Și despre arta de a scrie/ Pe muchia vieții. (Ars poetica)*

Ne vom opri - mărturisesc, cu regret! -, aici cunoașterea acestui spirit, expresie a unei personalități polivalente. Fără îndoială, Baki Ymeri este cu mult îndreptățit în demersurile sale lirice. Din cauza unui simplu, cred eu, adevăr: cu cât societățile vor continua să fie conduse de un grup de bărbați doar pentru un grup de bărbați, cu atât vor rămâne tot mai străine de idealurile de Iubire, Viață și Pace pe planeta Pământ, moștenire pe care ne-a lasat-o Ziditorul, tuturor, cu aceeași dreaptă măsură! (**Marilena Lică**)

Dan Anghelescu

Baki Ymeri: un anotimp sufletesc sans rivage

Spiritualitatea, arta, miturile, datinile albanezilor – asupra cărora și Nicolae Iorga se pronunța susținând că „sunt întocmai cu acelea ale românilor /.../ din Principate” – atestă temelia străvechilor dăinuiri *iliro-traco-dacice* pe teritoriile dintre Carpați, Dunăre și Mediterana.

Poetul Baki Ymeri este nu numai un scriitor remarcabil, ci și un spirit conștient că în exprimările sale se reprezintă nu doar pe sine, ci și o întregă și străveche lume spirituală. Așa se face că afirmarea și reafirmarea imemoralelor legături și înrudiri dintre români și albanezi constituie – în scrierile sale – una dintre constantele și pasionatele preocupări.

Plin de merite, și totuși în chip poetic locuiește omul pe acest pământ ... Dintre rostirile târzii ale lui Hölderlin mă reîntorc cu gândul către aceasta pentru că, în anumite momente, înclin să cred că acei trăitori (de milenii!) în spațiul dintre Carpați, Pontul Euxin, Balcani și Mediterana ar putea să-și afle în ea o veritabilă deviză. Așezat pe un imaginar blazon spiritual, acest quasi *adagiu* ar exprima *ceva* din esența (întâi de toate spirituală!) a dăinuirii prin timp. Ar reaminti că Orfeu sălășluia undeva pe aici pe aproape, la poalele muntelui Haemus. Că fabuloasa lume a Levantului s-a ridicat și pe temelia de suflet a străvechilor poeți ai Heladei, mulți dintre ei purtându-și o supra-numire: aceea de *Trac*.

Balcani, Balcanitate, Balcanism... Când vine vorba despre cultură, aceste trei cuvinte vorbesc despre o umanitate ce se definește printr-un inedit aliaj „de elemente oriental-occidentale (ce) impregnează psihologia, mentalitatea și, corelativ, creația artistică a omului de miazăzi de ieri și de astăzi.”¹ În esență, vădindu-se prin forme diverse și ample de interpenetrație spirituală, Balcanitatea se identifică astăzi și în sensul unei inconfundabile amprente identitare.

¹ Mircea Muthu, *Balcanismul literar românesc*, vol. III, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002, p.11.

Dintr-o asemenea perspectivă, poetul Baki Ymeri este nu numai un scriitor remarcabil, ci și un spirit conștient că în exprimările sale se reprezintă nu doar pe sine, ci și o întregă și străveche lume spirituală. Așa se face că afirmarea și reafirmarea imemorialelor legături și înrudiri dintre români și albanezi constituie – în scrierile sale – una dintre constantele și pasionatele preocupări. Distingem aici două dintre ipostazele evident inseparabile ce dau o anume singularitate personalității sale de creator. Dacă cercetătorul utilizează argumentații rigurose eșafodate pentru a pune în lumină o străveche și tulburătoare identitate comună, poetul imaginează demersuri similare într-un ambitus de mijloace, desigur total diferit. Astfel, în *Lumina Dardaniei* (volum de poeme publicat la editura Muzeului Literaturii Române), textul intitulat *Dicționar comun* propune o alcătuire lirică în care sunt subliniate (**boldate!**) cuvintele comune ambelor limbi: „**Bucuria pe buză-/ O gușă umflată de fluier./ Un brâu și o căciulă. / O cioară cu o coacăză-n cioc./..etc**”. Același exercițiu se repetă câteva pagini mai încolo sub titlul *Dicționar comun (II)*, cu o nouă înșiruire (nu mai puțin tulburătoare) de cuvinte comune: **copil, ghiuj, moș, brânză, urdă, zer, cătun, gard, vatră, groapă, noian, măgură, mal, brusture, leurdă, spânz, barză ghionoaie și pupăză, baci, zgardă, țeapă, strungă, searbăd, țarc** etc. După toate acestea, *poetul-cercetător* (sau *cercetătorul-poet?*) ne învăluie în farmecul straniu al unei rostiri parcă întoarsă din lumina trecutelor milenii: „Vezi ce mister admirabil/ Conține acest dicționar albano-român/ Care ascunde povestea/ Unei antice legături de sânge/ Când până și păsările pricepeau ce vorbim:/ Și **barză și cioară și ghionoaie și pupăză**./ Când turmele urcând înspre stână/ Și noi vorbeam despre/.../ Și ne bucuram când luceafărul/ Sus **scăpăra**./”

Aceste întâlniri de *cuvinte-împreună* ne îngăduie înțelegerea faptului că „apropierea este atât de mare încât lingvistul deseori are impresia că are în față o singură materie de limbă”. Aserțiunea aceasta aparține unui distins lingvist albanez, Eqrem Cabej, citat de Baki Ymeri în articolul intitulat *Fenomenologia albano-română. Un miracol al istoriei* publicat în *Carmina Balcanica* (anul II, no.1/2/, 2009). Într-adevăr, spiritualitatea, arta, miturile, datinile albanezilor – asupra cărora și Nicolae Iorga se pronunța susținând (alături și de alți cercetători și istorici) că „sunt întocmai cu acelea ale românilor /.../ din Principate” – atestă temelia străvechilor dăinuiri *iliro-traco-dacice* pe teritoriile dintre Carpați, Dunăre și Mediterana. Sunt semne și peceți în interiorul cărora – atunci când este vorba despre cultură, istorii tragice, gândire sau comportamente – ne regăsim și ne recunoaștem într-o coloratură spirituală ce ne exprimă și ne definește.

Pentru Baki Ymeri, *Poeticul* se situează într-o zonă de deschidere către *orizonturile* sub care semnificațiile devin purtătoarele unor evidente valențe de natură emblematică: „Mulți dintre noi/ Nici nu știm încă și,/ Poate nu vom ști niciodată/ Că lumina cuvântului/ care-și are izvorul / în fântânile albano-române/ E cel mai sfânt dar/ De pe buzele Domnului./ Căci Domnul întrebese atunci./ (Cu puțin înainte de amurg):/ Ce vreți voi de la mine?/ Imperii, mări cu corăbii./ Femei trecătoare/ Sau cuvântul din cer?/ Și noi, bieții de noi,/ Ne-am îngăduit/ Să-i cerem un cer de cuvinte./” (*Frumoase femei cu prunci adormiți*).

Evanescența acestor ciudate rostiri survine parcă de sub încețoșate întâmplări ale soartei: civilizație și barbarie, cultură, tragism, durere, confruntări cu iraționalul, credințe, toleranță, înțelepciuni și tulburătoare ispite. Umbra unui *Ego absconditus*, supra sau infra-personal, aluvionează discursul poetic cu toate tainele rămase dintr-o imemorială trăire laolaltă, auto-proiectându-se în icoana pe care sufletul Levantului și-a făurit-o gândind despre lume și timp, despre soartă, oameni, istorii și Dumnezeire.

Se vor desluși în toate acestea formele și configurațiile de trăsături de pe urma cărora prind consistență realități de la care am început să gândim conceptul de *Balcanitate*. Într-un asemenea mod de a înțelege lucrurile, Lucian Blaga se reîntâlnește cu Mircea Vulcănescu și – nu mai puțin – cu Mircea Eliade: „Noi – scria acesta din urmă – ne aflăm realmente la mijloc, între două culturi, Orientul și Occidentul, noi putem înălța un fel de pod, putem înlesni comunicarea valorilor din Occident și Orient și viceversa. Și asta nu numai pentru că suntem unde suntem – în Orient și totuși în Occident – dar pentru că suntem una din puținele culturi europene care am păstrat încă vii anumite izvoare ale culturii populare și deci arhaice².”

În egală măsură, poetul, ca și cercetătorul Baki Ymeri se află – în mod cât se poate de evident – sub fascinația acestor tulburătoare efluvii spirituale venind de peste milenii. Prin ele, gândirea, sensibilitățile și nu mai puțin credința contribuie la configurarea unor forme cu totul speciale în sfera exprimărilor *Poeticului*.

Am menționat – și nu întâmplător sau în treacăt – credința, pentru că, pornind de aici, este pus în evidență un specific de natură sincretică al balcanității: persistența apropiierilor dintre discursul artistic și cel religios. De la Homer și presocratici o anume incandescență de natură mistică era prezentă în orice fapt de artă. Ea se lasă întrezărită în fascinația acestora pentru întunecimile mitului orfic. O regăsim la Platon (ca amestec de motive religioase tradiționale și concepte filosofice), la Dionisie Areopagitul ca și la asceții atoniți. Este ceea ce persistă și singularizează atât ethosul, cât și *filozofia* pe care se întemeiază întreaga arhitectonică spirituală a spațiului levantin. Textele lui Baki Ymeri nu fac nici ele excepție. Iată această *Meditație*: „Cine oare a zis/ Că rugăciunea nu-i/ Sfântă cântare a Logosului,/ Liniște a amurgului/ Și a clarității mentale?...” Sau iată textul intitulat la fel de semnificativ *Gloria tibi, Domine*: „Doamne,/ Cât de aproape de mine Tu ești/ Și cât de departe/ noi suntem de Tine!/ Gloria tibi, Domine!/ Dă-mi, Doamne, credința/ Și puterea iubirii/ care mângâie!.../Doamne/ Când de la fereastra casei mi-arăți/ Cum mama urcă pe cărarea de munte/ Și, lin, Veșnicie devine./ Gloria tibi, Domine!...”

Evident, aici, în Levant, dialogul cu Dumnezeu nu s-a întrerupt niciodată. Casa și muntele, satul și veșnicia, sfânta mamă, credințele și suferința sunt indestructibil legate de transcendent: „Tatăl nostru/ Care ești în ceruri,/ Sfîntească-se numele Tău,/ Vie împărăția Ta,/ Facă-se voia Ta/ Precum în cer/ așa și pe pământ!.../Coroana lui/ Îți aduce aminte/ de îngerii care veghează/ Pe cerul cătunului/ Răcorindu-i sudoarea/ Sfintei mame/ Care încă mai sapă/ Grădina suferinței./ În numele Tatălui, și al Fiului/ Și al Sfântului duh. Amin!/ Trecem prin fața lui/ Așa cum trecea și Fran Kola/ Prin fața Cetății Tetova/Pentru a-i aduce aminte sultanului/ Că din punct de vedere-al credinței/ Șipkovița șade la sânul Vaticanului.” (*Bradul tatălui meu din Șipkovița*).

Desigur, acestea toate nu sunt decât *întâmplări* ale gândului și sufletelor. Spiritualitatea, cărțile de înțelepciune, arta, rugăciunile și – evident – poezia nu se justifică decât prin faptul că nu sunt altceva decât adăpostiri ale *fințării noastre mereu grăitoare* (*Sprechendseins*³ le-ar numi Gadamer) ce dau mărturie despre un alt fel de a fi al umanităților din spațiul sud-estului european.

Capabil să vorbească zece limbi și să scrie deopotrivă în limba română (maternă), ca și în cea albaneză (paternă), inepuizabilul Baki Ymeri ar echivala – într-un ipotetic regat al cuvintelor – cu un Gargantua și Pantagruel luați împreună. Pentru că este un fantastic consumator de cuvinte. Poet, publicist, eseist și traducător el le consumă și se consumă prin ele cu o insașiabilă – dar totuși delicată – pasiune. A publicat numeroase articole despre românii și albanezii din sudul Dunării și a tradus mii de versuri din lirica românească (Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Carolina Ilica, Anghel Dumbrăveanu și mulți alții). Dar, dincolo de toate câte s-au spus, ori nu mai au loc să se spună aici, Baki Ymeri rămâne sub pecetluirea marilor semne ale *Poeticului* (Das Dichterische). Despodobită de conotații, retorica poemelor lui dezvăluie un ritual al marii simplități. Deși plin de elanul unor imersiuni – prin toate timpurile, prin toate experiențele și

² M. Eliade, *L'Épreuve du labyrinthe*. Entretiens avec Claude-Henri Roquet, P. Belfond, Paris, 1978, p. 74.

³ V. H.G. Gadamer, *Expresia estetică și cea religioasă* în vol. *Actualitatea frumosului*. Iași: ed. Polirom 2000, p. 134.

întâmplările de limbaj –, *Consumatorul de cuvinte* Baki Ymeri s-ar părea că uneori rămâne totuși suspendat, ezitând între cuvânt și tăcere atunci când o întreagă și tragică *Istorie* (acest precipitat al mileniilor) este – parcă instantaneu – întrezărită într-un Psalm: „Cine ești tu,/ Frumusețe amară?/ De unde vii/ Și te grăbești, încotro?/ O, Doamne,/ Strămoșii mei,/ Vecinii mei,/ Prietenii mei,/ Dușmanii mei/ Și eu printre ei/ Tot alergam după tine/ Orbi și goi,/ Muți și surzi./ De mii de ani,/ Ne târâm în genunchi,/ Ne-nchinăm cu evlavie./ Ne jertfim pentru tine,/ Și tu ne naști/ și te sperii de noi.” (*Psalm*).

Plasticitatea transparentă a fantastelor lui piruete discursive aduce în prim plan o conștiință în ale cărei profunzimi nici întunecimile tragicului, nici interogațiile nu mai au de unde primi un răspuns: „Și la urma urmelor/ De unde oare/ Întrebarea aceasta/ Peste stolul răspunsurilor tăcute?/.../ Cine este acest înger/ Am întrebat luna/ Și ea a răspuns:/ Mai bine să nu știi!” (*Fructul oprit*).

A devenit, cred, limpede că Poezia lui Baki Ymeri este – înainte de toate – o viziune în care *Ființarea* se caută pe sine venind de peste mari – *de-ne-cuprins* – întinderi temporale. Și își află lumina îmbrăcată atât în cuvinte cât și într-un *dincolo al cuvintelor* acolo unde, cum se rostise cândva Hrisostomul, *Cuvântul este mai mare decât vederea!* O claviatură strălucitoare a spunerii ne dă măsura acelor alcătuirii secrete prin care adevărurile *Ființării* se distilează în poem: „Auzi cum cântă turmele din Pind!/ Mi-e frică și milă./ Mi-e dor de acasă./ Dă-mi Doamne liniștea/ Să mă cuprindă, și apoi/ Singurătatea mea/Las-o să plece din nou/ Cu turmele din Pind/ Să mă opresc/ În lunga lor tristete/ Că vine toamna/ Și mi-e frig de Pind,/ Apoi de toate.../Mă întorc acasă.”

Aproape ca un orchestrator care face să răsune în noi mici deliruri hipnagogice, mereu traversat de un profund filon mistic, chiar și atunci când aparențele par să ducă spre un *altundeva*, interiorul poemelor lui abia reușește să disimuleze un background de erotism și de *boemă religioasă*. „Lasă-mă/ Așa cum a dat Dumnezeu!/ Mie și pomilor/ Ne place/ să ne dezbrăcăm / pe întuneric./ Vino, iubito,/ Noi suntem învățăceii luminii./ Vom intra în biblioteci neguroase/Și vom deschide tomul/ Care-ți descrie trufia./ Somn/ Gustat cu lingura pleoapelor./ Trezește-te... /” (*De dragoste*). În – totuși discreta – sfârșimare lăuntrică, fiecare poem se deslușește și ca o *aruncare în flăcări*. Deliberat subterane – deci surdinizate la maximum – accentele de melancolie invadează începând chiar din micro-structurile fiecărui poem. Minuscule celule aparent anecdotice se insinuează în eșafodajul liric fracturând realitatea sub ardentele desfășurări ale unei imaginații mereu răvășitoare: „Străzile/ Își deschid însetatele guri/ Pentru a înghiți/ Viețile noastre/ În vreme ce agrafa părului tău/ Rămâne decorație uitată/ Pe pernă.” (*Agrafa*).

Reperul fundamental al acestei poezii, determinându-i decisiv dicția – cu totul specială – rămâne, fără îndoială, sinceritatea. Avalanșa de întrebări și neliniști planează, nu o dată apăsător, într-un superius al rostirii poetice și chiar se dizolvă în însăși atmosfera pe care lucrurile din jur o respiră! Baki Ymeri posedă rafinamentul decantărilor solemne, dar și severitatea autoscopiilor devoratoare evadate dintr-un anotimp sufletesc *sans rivage*.

editie on-line www.cartesiarte.ro

Aceasta carte poate fi comandata la adresa :tipoda@yahoo.com